

qui merentur omni inueniet
illum. Cui timet deum eque
habebit amicitiam bonam: quoniam se-
cundum illum erit amicus illius.
Fili a iuuentute tua excipe doc-
trinam: et usque ad canos inue-
nies sapientiam. Quasi is qui a-
rat et seminat accede ad illam:
et sustine bonos fructus illius.
In opere enim ipsius exiguum labo-
rabis: et cito edes de generatio-
nibus illius. Quam aspera est
numquam sapientia indoctis homi-
nibus: et non permanebit in illa
extors. Quasi lapidis uirtus
probatio erit in illis: et non demo-
strabuntur picere illam. Sapientia
enim doctrine secundum nomen est eius:
et non nihil est manifesta. Qui-
bus autem agnita est: permanet
usque ad conspectum dei. **A**udi fi-
li et accipe consilium intellectus:
et ne abicias consilium meum.
Inice pedem tuum in conpetes illius:
et in torques illius tuum collum.
Subice humerum tuum et porta
illam: et ne accipieris a iuncu-
lis eius. In omni animo tuo ac-
cede ad illam: et in omni uirtute
tua serua uias eius. Inuestiga
illam et manifestabitur tibi: et
continens se ne derelinquas
eam.

H

AP

A7

II / 130

C

E

1725

GUNTHER AN GORLITZ

PALASTIA

ORATORIO POTICA

EXERCITIA ORATORIA

ET POTICA

[Faint, mostly illegible handwritten text]

No. I. A
 felle
 Com
 fms
 Anm

No. II. C
 P
 de
 hie
 ex

No. III. p
 le
 Ji
 Jan

No. IV. ad
 De
 16

No. V. A
 4
 Pa

No. VI. de
 A
 Lo
 ca

No. VII. f
 T

No. VIII. 11
 lebet von
 selffe von dillbe
 ex fardinand
 und vordet. 80
 die aloufite an
 in ba dli den Jar
 inga nefe die n
 rade sed nre nif

ACTUS
 SYMBULEUTI-
 CUS,
 de

LITERARUM & SYSTIARUM
 PRÆROGATIVA,
 in
 ERUDITORUM PANEGYRI

AO MDCC LXXVII. II. APR.

habitus.

LIBRARIUS

LIBRARIUS

Comine
tanden,
Viri Na
Oppid
decum
librar cog
magim ro
titulid
in hoc
lona. co
monatum ep
divitiaz
quid. p
non video,
emvov, ep qu
Sima ralia
lona ad Mar
derunt (clay
num Mar
Supressal a
libital via
deus ac se
ac emmiff
Sallifimid
illa Musari
guerte
Quid? X
ac leged
neim m
astrim
ga et v
publica
et erud
lectur.
voallid
bonorum
viam for

ORATIO

399

quā
In nomine Pluti pro divitiis agitur.

Exordium.

Cum tandem, Auditores, omnium ordinum doctora...
Viri Nobilissimi, Amplissimi, Consulti-
Viri Optimo Reverendi, Excellentissimi, Viri
vultis secundum experientias instructissimi, Viri in
in literarum cognitione, et omnimodo virtutum plen-
re maxime conspicui, Viri ad unum omnes aeternis
adum titulis mactandi, de venerandi: Tuq. floren-
tissima in hoc florentissimo Prontifertio inventu-
Corona, constat, quod diu, nescio quā temeritate
pugnatum est, Divitiarum praeter literas Decus, Decq.
vultu, divitiarum nunci tandem constat: quo quid
tilius, quid praestantius, quid nobilius nominari pos-
it, non video, non intelligo, non capio. Vt enim...
nimvero, ex quo difficillima peroras communis-
sima nostra Patria crudeliter crassantium Bel-
lona ac Martis tempora cervicibus nostris impe-
derunt (elapsum qd. septennium jam est integrum,
quum Mars ad arma nos iterum vocavit.) diu
suppressas conspeximus literas, earumq. officinas
vastatas vidimus et desolatas, divitiarum contra
decus ac splendorem nunquam magis et floruisse
ac emuisse omnes quam atq. etiam cognovimus.
Salsissimis sane deploranda lacrymis verit ingens
illa Musarum elegantiarumq. calamitas, quum ex in-
gruente perpressa sunt bello et hodie perierunt.
Quid? Nonne inter arma Musa et litera peratq.
ac leges sileat, utraq. suo destituta a limis? Non-
ne in medio Bellorum tumultu Minerva sanctuarium,
artium et linguarumq. gazophylacium, Musarum pedes tem-
pla et viridaria, orthopoda Religionis seminaria, Dei
publica ornamenta, bonorum omnium promptuarium
et eruditorum umbracula destituerunt et prope de-
catur? Nonne gravissimis bellorum exsurgentibus
procellis, praecellentissimi Musarum praesides, fidissimi
onorum artium et linguarum Doctores, moerens Juven-
tium formatores interneceioni dant, aut nisi fato

Propo.

perire coguntur? Nonne pestilentissimo Martis
eporto, multi optimi commatis adolescentis, qui ab
eunte aetate limandos se epoliendos Praeceptorum
permiserunt, qui aliquando aut Foro, aut Foro
aut Foro sine sine usui esse possent literis
mittere, Martis Satellites sequi iubentur? Nonne
deniq, verbo uno ut dicam, quod res est, omnis Musa
ae gloria literarum saevi tempore tam misere con-
dit, ut nulla emergendi ibi quistinum restitueret
statum spes superesse videatur? Docet id nos co-
tidiana rerum Magistra experientia. Eiusq, enim
Gallico hoc bello conquere res literarum proventis
ut jam ab omnibus, et hoc quod de superstitio contem-
pta ac spreta jaceant. Contra ea divitia in aulis, di-
vitiis in Civitatibus, imo in castris ipsis coluntur et
magnificent. Rebus itaq, sic factis, non abs re fore
mihi persuadeo, si Plati personam induas, de di-
vitiarum Dignitate et Praeeminentia, in ple-
didissima hac Eruditorum corona, dixeris. Non enim
eam arrogantiam mihi tribuo, ut digna hoc studio
profere me posse epistimem. Non enim me fugit
ingenii imbecillitas: Non praeterit doctrina tenuitas
Non latet judicii difficultas: Nec et Peitho lingua
infedit: Satis mentem nondum occupavit. Experien-
tia multijuga rerum cognitione nondum insupit;
neq, et memorabilem notitiam mihi implantavit.
Quod si ergo vel vanam doctrina ostentatione impulsus, vel
nimia ingenii mei fiducia fretus, tot doctissimis viris
tacentibus, ad dicendum prodissim, non modo stulte, sed
improbe fecissem. Et enim dum minimis etiam in re
arrogantia atq, inanis persuasio culpa non caret, quod
Ego evidenter quid dignus forem, si, quemadmodum in
atque ille Orator Phormio, coram Hannibale, de re mi-
tari disserere, ausus fuerat, qui nunquam tamen castra
ingressus, nec et utros unquam laudiverat, in litera-
tibus virorum corpe in tiam meam ac ruditate
in O. Quae si dirig. in producerem.
Quicquid atem sit, ex tam. gessu Excellentis

Carissimis In. Rectoris, cuius nutus mihi
 imperio, voluntas pro lege est, hanc dicendi provin.
 subens suscepi: quoniam omnino praesertim tentasse
 non, quam plane tacuisse. Quod dum feci, à Vobis
 Auditores eruditorum optimi, et optimorum
 nitidissimi, ardentibus et flagrantibus cordibus
 nec breve et leve temporis spatium benevolas bene.
 rum aurium ados mihi locetis, atq; meam hanc
 trunculam brevi spatio ac filo contextam, nullis fi.
 rarum luminibus illuminatam, non ositantur sed li.
 ter et patienter, perinde ac Archelaus Rex rau.
 miterum lituos audivit, audiat, vestig. favoris
 phyu titubantem me sublevetis.

Captatio Benevolentia?

Quanta divitiarum sit necessitas, quanta utilitas,
 uanta dignitas, quanta nobilitas, omnes in univer.
 mundi huius Theatro satis habent perspectum
 e cognitum, praeterquam illi, qui vel mentis sunt
 rotes, vel ab omni sensu plane sunt remoti. Divi.
 tid siquidem et ipsam rem sacram sustineri omnes
 idemus. Quid? Nonne splendida templa, nonne
 ptima victima, nonne pretiosa vasa, nonne et re.
 igna aurea ac argentea supellex ad rem sacram
 retinent? Quid tabernaculi moysi structuram
 apud Israëlitas promovebat, quid promotam susten.
 abat, quid sustentatam epornabat? Divitia.
 Ita enim Israëlitarum Artifices, scriptorū primipili,
 ipsiq; Dei cancellarij, memoria prodit: quod Israë.
 ita aurum et argentum, aciq; metalla tanta ob.
 tulerint copia, ut oblata de opus Sanctuarii et
 tabernaculi sufficerent, imò, quod miremur adeo
 abundarent, ut publicā praconis voce populus
 ammoneretur esset, ne pergerent quicquam
 melius afferre. Quid poro templum Salomoni
 invidit, quid amplificavit, quid illustravit? Divitia.
 Quid templum Delphi, quid in Italia, et plen.
 torem huius, illustravit? Divitia. Ma. id enim

Tractatus.

impensis non tantum illud extractum fuit, sed et per
gressu temporis opes quae ita cumulatae sunt, ut
talenta auri quadringenta, argenti vero septenta
possideret. Divitibus nempe surrexerunt Temples
creverunt Divitibus apud Ethnicos. Illi qui pe
ex insita quadam ac naturali animi persuasione
putabant, infera et irata Numina non aliter
placari velle nec posse: nisi sumptuosissima tem
plorum extractione. Putabant, non comperari saltem
nec expiari peccata posse, nisi magnis, quae templis
inferrent, donariis. Dicite jam mihi, Sulti, Aucto
tores Venerandi, num aliis modis res sacrae sustine
rum aliis templa eoni possint modis ac mediis.
Non non aliis possunt epitari, non aliis conservari.
Certe si divitias a rebus sacris separaveritis, vix
quicquam aris templisq; splendens supererit: ne
dicam quin penitus mole sua ruitura templa, ruitu
ras aras, si absq; divitiis esset.

Sed si accuratius mentis oculo, omni procul remoto peri
stromate, rem ipsam propius intueri velitis, certe non
solum res Divinas sustineri divitiis; verum etiam
res humanas eodem unice riti fulcro, cognoscetis.
Quis enim tam tardus ac tardus existit, qui non verum
id esse intelligat, quod altus ille, ille epitatus ille
alacer, plenus ille spirituum et sanguinis Orator
Cicero, qui quondam in foro, senatu, rostrisq; grandilo
qua facultatis majestate tomuit, his alicubi dixit
verbis: Expetuntur divitiae, tum ad vitam usum ne
cessarios, tum ad perfuendas voluptates. Verissimum
id esse vel ipsa docet ratio, docent exempla, docet
experientia. Ecce enim si necessarios divitiarum usum
vel harum in naturalibus partem, partem in eis,
quae sunt ex instituto, necessitatem spectamus, verum
essatum hoc Tullianum esse, deprehendimus, quam
quod verissimum. Tollat aliquis e medio divitiarum
statu pecunias, falsus sim: in ipsas res Hierarchias

Societate humana tollat. Tritum sermone Dagium
 Qui vitam in miseria ducit, mori potius amet,
 et paucis his verbis significetur, facile norunt
 nec. Non sic est sensus verborum, quasi pauper-
 suspensio finienda, aut quasi à populis vel ru-
 bus, ut ajunt, in undam desiliendum: sed multo
 lius esse naturaliter vitam cum morte commu-
 ni, quam solem sibi dedecoris testem habere:
 adeo illi, qui operam suam, studium, curam, di-
 centiam ad Ecclesiasticam Hierarchiam omnium
 stantissimam, absque divitiis conferre non dubitant,
 exte imo stolidè fuisse videantur. Ita videlicet
 et quod vitæ sola; quod sola artium studia absque
 virtutibus nunquam crescere, florescere, necum feliciter
 triumphare possint et epultare. Illi enim, qui in
 paupertate degunt, cum adhuc sint natu imares,
 non facile ad virtutem, et bonarum literarum atque artium
 studia admittuntur. Id quod Juvenalis, elegantissimus
 poeta, et liberum, morum censor, satyricus acutis-
 simus innuere videtur. Sic enim ille:

Haut facile emergunt, quorum virtutibus obstat

Res angusta domi.

Si vero ad virilem ætatem veniant pauperioris
 sortis alumni, pessima quæque facient, literatus
 enim pro patria factus corrumpi se patietur
 necesse. Concionatur, quo spes tuæ eum duxerit,
 et flectet oratione: jus dicitur, pro largiente pro-
 curabit, suscipietque pro suffragiis dona, et ita
 causam deteriore pecunia corrupte fovet ac
 receditur. Ad id grave meo iudicio paupertas telu-
 rit, ut ejus oneri ferendo impares sint omnes
 qui literarum studiis operam navant. Facessite
 itaque facessite abhinc, quotquot non tantum de li-
 teris, divitiis et opibus destituti animium appetitis
 verum

verum etiam paupertatis candidatos ad studia in-
pellere haud veremini! Vobisne persuadere hoc
non potestis, Musas cum paupertate abjectas esse
nec posse emergere? Cogitate ipsimet: annon e-
gestas studiorum conatum irritum reddat.
Premittit, premit enim, et ad terram tam graviter ap-
fligit tristis illa, ac aurea mater paupertas dumne-
scit, ut verè ac liberè de se Pœta illud dicere que-
ant:

Ingenio passim superas volitare per arces
Me nisi paupertas invida deprimeret.
Sensit paupertatis hæc mala Ulysses, natione Ithacæ,
qui cum simularet paupertatem, multa perperam
Nam à temulento Melanthid calice percussus est, An-
tinous scabello eum petiit, et proci ibi, atq; vino
obzuti mirè in eum sunt debacchati. Idem vobis
aliquando o pauperes amici, evenire posset, nisi sa-
pere, atq; Musas his quidem cotendas permittere
velitis, quas aurea supellex etiam in via sequitur
qui in omnibus provinciis arant: quibus magnus
Calendarii volvitur liber: et à quibus tantum sub-
urbanis possidentur agri, quantum olim in disertis A-
pulie invidiosè possidebant Quirites, His quippe in-
vigilare studiis per divitias optimè licet! Ad Hie-
rarchiam Politicam venio, quam si remotis si parvis
recta mentis acie aspexeritis deprehendetis facile
quod ne hæc quidem carere possit Divitiis. Enim
vero, quis nescit, ad tuendam Magistratû dignitatem
pertinere divitiarum sumptibus Regum necessariis.
Certè si Respublica opibus destituatur pessum it ac-
perit. Hinc nunquam non laudandum illud Ro-
manorum est institutum. Ipsi enim nulli, nisi qui
opulentissimus foret, Senatoriam concedebant digni-
tatem: Videbant utiq; Orbis Domini à Senatoriam
dignitatem tuendam pertinere divitias, et ita est

divites à vulgo honorentur facile, et tanto
 habeatur melior, quanto opulentior. Sed
 verborum ambagibus opus est: ubi res ipsa
 datur. Sicut, sicut profecto divitiis unicuique
 felicissimum medium, quo ad summos in Repu-
 blica honores, ad fastigia dignitatum civilium per-
 ire licet. Census, census dat honores. Quid? non
 census Senatorem creat? Nonne census equitem
 lebe discernit? Nonne census in castris ordinē
 rat ac promovet? Nonne census in foro iudex
 datur? Ingeniosissimum heic ac copiosissimu
 ris Peligni alumnorum canentem audiamus.
 enim ille alicubi: Curia pauperibus clausa
 est, dat census honores.

Inde gravis iudex, inde se-
 verus eques:
 Mem, si rerum natura pateret, in avara nostra,
 epimane, venires, tu, qui propter opum tra-
 hendorem in aulam Severi admitterbaris. Certē
 revivisceres et evocatus huc prodires, veritas
 is asseveratur, nobis eses, nemini ad aulam,
 nini ad curiam facile patere aditum, nisi cui
 risissima opum myzmeia fortuna indulisset!

Hierarchia oeconomia quid tandem dicam? An-
 n et omnes societates domestica conservantur
 itis? Annon augetur divitiis? Certē vix
 potest, quanta oeconomia damna creentur,
 careat divitiis; Ex adverso cogitari vix potest,
 autum emolumentum, quantum commodi ē divi-
 tibus. Largo quasi latice ad illam redundet. Ita
 ipse comparatum est: quod pleriq; amicitia
 litate asferunt, et quo molliorem fortuna
 chyrum aspirat. Amicitia, eo plures nume-
 t amicos. At vero cum fortuna nocentis
 tela

tela experiantur, atq; divites omnibus orati, in
magno squalore vitam vivunt, non nisi fabis
ex Telemachi victitantes olla, diffugiunt
mici, quodq; dolendum, nullum aliud ingenii sui
posteri primum post se relinquunt, quam
et convitiorum plautra: ut facile hic sua effat
Ovidiano constet veritas:

Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Intelepit id optime ille apud Comicum, qui de
vitiis amicos non tantum comparari, verum etiam
retineri posse, his judicavit verbis: Habet amicos,
si habebis pecuniam. Quod si ergo omnia, quibus haec
vita conservatur, comercia et officia et divitiis
dependent, quomodo et amicitiam, quae principem in
Reconomia locum sibi transcribit, eodem sustineri cre
deremus fulcris? O rem itaq; nobilissimam! O
rem prolixissimis encomiorum titulis in caelum
eptellendam. Dicite mihi vero Auditores V. quod
ingenii flumen, quod dicendi vis divitiarum dignitas
pariter ac utilitati par reperiri possit? Dicite
quanto intervallo temporis opus habeat, qui nobili
tatem ac praestantiam illarum copioso sermone
nere pertractare et persequi velit? Certent
heic veteris illi et Homerici oratores, subtilis
simus Oratore deoeta Menelaus, et instar Or
funda grandis rursus Ithacicus, et melleo pra
stans eloquio Nestor: certent, in se, divitiarum
praeminentiam contendant eferre: verum nec his
dignis eloquetur illam verbis, qui intra Laconicum
brevitatem se continebat: nec iste, qui cum sensu
verba glomerabat: nec ille, cuius oratio lenis multa
do potius, quam extorquendo permovebat. Sed qui
ius? ut eo clarius esulgeat divitiarum et nobili
tas et dignitas, et necessitas et utilitas. Cogita

47

et A. an melius quid, an felicius, an beatius
 in vita obtingere possit mortalibus præter di-
 vis? Ego equidem anceps hæreo, nec dubium est
 ipsi mecum dubitaveritis, si aequa mentis tra-
 ponderabit, quid summus ille ac primus si-
 arum omnium dictator de divitiis judicet: divitiis
 it sunt instrumenta rei familiaris et Reipublicæ.
 bracteatum mentis aurea dictum! O auream
 pectore candidissima prolata sententiam! Quid
 vir optime, pulcherrimam hanc cogitationem
 nisi? quam sublimè animus tuus ascendit, cu-
 re palmariam sententiam proferres. Tetigisti
 non acu, quod diu solet, sed acie, sed acumine
 atis! Neque enim aliud quid Reipublicam et
 civitatem feliciter conservat, auget, ornat, quam
 vitia. Unde et tanto studio in omni vita genere
 inquiri solet. Ne dicam quod nullum laborem re-
 mident homines, modo acquirant opes: Quid, obsecro
 A. rei est, cuius gratia homines tot laborum
 exferant molestias? Spes ditescendi est. Quid est
 quod animos juvenum quodam quasi $\sigma\tau\epsilon\pi\tau\upsilon\sigma\mu\omega$
 studiorum excitat amorem? Spes ditescendi est.
 Tollat mihi aliquis ex mortalium contubernio spes
 ditescendi et videat, an pauperiem pati indocilis
 astra, maris pericula subiturus sit? an mer-
 ita extremos ad Indos et ultimam usque Thulen
 excursurus? an agricola agrum tantâ diligentia
 culturus sit? an mechanicus quilibet rerum suarum
 in studio sat sit acturus? an operarius et tenuis-
 s sortis alumnus tam laboriosas virtutes quaerendi vias
 ut adituri? Quid? quod nec honestissima quæ-
 rivi generis, si spes ditescendi tollat, florere pos-
 unt ac triumphare. Quid? Anne gratis officio
 suo

Suo fungentur, qui rebus sacris navant operam,
argenti acquirendi nulla spes sit? An pro patria
vigilabunt, qui ad clavum Reipublicae sedent, et au-
ria praesunt, si spe ditescendi destituant? An In-
ris Consulti et Principum Consilarii jus dicent
aut in consiliis dandis occupabunt, si spe pra-
miorum non alantur? Nec est, quod non nulli
brent literarum et bonarum studium: quasi quod
me carere possent divitiis! Quomodo enim per
Deum immortalem epuli illa feliciter possent
si non literarum studio hac spe sustentarentur
fore, ut aliquando et ipsi divites evadant? Certe
enim quemadmodum fruges aëris temperie et
lignidore calis uberius proveniunt, ita et bonarum
res, et literarum spe praemii subsequatur ad altiora
provocantur et inflammantur; contra vero haec
spe sublata, re tringuuntur et tandem languescunt.
Hinc Simonides interrogatus olim, ultra res
esset optabilior, divitiarum an sapientiarum? respondit
se perhibetur: Dubito: ut qui videam Sapientes
frequentare divitum fores. Videt hoc respon-
so suo innuisse, quod Sapientes Philosophi et
caeteri viri docti difficulter sine divitiis emer-
gere possint. Exempla vultis Auditores?
En mentis, quos vultis, oculos circumferte! Cir-
cumferte per prisca et moderna secula. Peragra-
te universum terrarum orbem, consulite mortuos,
compellate viventes, veterem omnem et recentem
memoriam explicite. Ita mecum à Crasso ad
Balbum, à Cajo ad Maerium: falsus sum, nisi
quoveritis veriora esse, quae dixi, quam quae veris-
sima. Maerium profecto terrarum orbis non re-
set, nisi Mecenate divitias asperisset. Non
innotuisset Horatius Phœnix Lyricorum eruditus

nisi Augustum habuisset Evergetam. Non
 et Homeri iliada orbis nisi Mecænatibus
 latus fuisset donis. Non pervenissent Plato
 Theophrastus ad tam excelsum dignitatis
 us, nisi Philippi Mædonis liberalitatem
 tissent. Non excelluissent in arte sua I.
 tes Orator ac Phrynon Philosophi, nisi
 Niodes Rex Egypti, hunc vero Alexander
 auro largiter donassent. Non triumphasset
 ceteris Salustius Bassus, nisi Vespasianus opib;
 tus esset. Mitto Aristotelem; Mitto Xeno-
 tem; mitto alios bene multos, qui Alexandri
 citius Darii opulentissimos thesauros ephau-
 tis, quam sua erga literatos liberalitati tem-
 antis, munificentia aucti leguntur. Ades scil:
 itia literis inserviunt, ut hæc illis nunquam
 re possint, si feliciter eminere velint! O
 pro Pericles aliquis heri adesset, qui tonaret,
 fulguraret, qui aculeos cum delectatione in
 nis audientium relinqueret! O si tantisper
 tonis copiam, acumen Hyperidis, Varronis
 trinam, Hortensi gravitatem, Simonidis me-
 iam, actionem Zosai haberem! O si qua
 ho, si qua Præda, si quis fletumq; Mercurii
 mus Tabus hodie infideret meis! O si di-
 itissimorum Romuli nepotum aliquis eloquen-
 m suam paulisper mihi comodaret, quam vel-
 m in altum ascendere, et divitiarum laudes
 dignitatem hæc in parte quod plurimum pro-
 fectollere! Ecce enim tot divitiarum sunt
 amoda, ut citius me vox et lue deficeret, qua
 enarrandois illi sufficerem. Nec vero tempora
 torq;

toza tantum profunt ubiq; divitiis, sed et tempore
Sagi. Sunt enim et nervus belli Divitiis Bellum
non nunquam gerendum esse, quis inficietur? Tem-
pora siquidem sepe incidunt, quae necessario bellum
posunt. Et tunc quidem quam Potius sine provi-
sione argenti gerantur in propatulo est. Ipsi
igitur iudicate et. an suscipi et feliciter geri bel-
la possint sine pecunia. Iudicate, an conscribi
exercitus, an sustentari possit sine pecunia? Iudi-
cate, an copia hosti resistere, an confligere cum
eo possint sine pecunia? an demum vincere et pal-
mam reportare? Tantum me iudice abest, ut su-
periores hostibus evadant, ut hostium potius libe-
ri epeonantur si sint absq; pecunia. Ca de causa
interrogatus Dux quidam bellicus, quid in bello primum
quid secundum, quidve tertium, respondit, primum esse
pecuniam, secundum pecuniam, tertium pecuniam.
Intellegit hoc ditissimus Regum Crasus; Intelle-
xit potentissimus Regum Darius, intellexit terrarum
Dominos Alexander M. inde et ipsi opulentissimis
mo apparatus instructi res bellicas sunt aggressi,
nec minus et caesis hostibus feliciter triumpharunt.
Solebant hinc et ipsi Romani, ne ipsorum Respublica
ullo tempore periclitaretur, Atrarium semper in fru-
ditissimum habere, quod patrimonium Imperii voca-
bant, eratq; locus, in quo pecunia publica, vectigalia
Portoria, Stipendia, Decumae, Scripturae atq; vicissi-
ma custodiebantur. Bonum factum! Quid enim
Latiori videretur magis conveniens esse, quam
publico Respublicae commodo, quod inserviat, tra-
suum subditorum pecuniam locupletare: ut ab e-
sione liberam conservet Rem publicam. Campud
heic patenter dicens se vanderet, se open-
tere viderem, et de Atrario quaedam colligere, quae
huc quadrarent. De alio prosperandum mihi est.

dicendum præprimis, quam sepe in bellis prudentissimi quoque duces auri divitiarumq; amore victi, magnitudinamq; Urbes patuerint, ubi largitionibus lentissimis Duces subjacerunt. Ferunt Historici, olim coram Dario ventilatam fuisse questionem, in orbe fortissimum esset? Vinum hic, quod si dictum robustissimos Duces solo allideret; Rex Regem, qui cuncta supercilio suo moveret; atius mutierem, quæ et ipsos Heroes sterneret, fortissimam rem esse respondit. Surrexit tandem liquor, et fortitudine sua vincere omnia veritatem, ait. At vero, invenit aliud quid Gregorius à Patria Lazianensis dictus, quod et ipsam veritatem vinceret, aurum nempe, longè his omnibus potentius et fortius, quæ fortia olim judicabantur. Miramini certe A. V. Lazianensem hunc ausum? Ah nolite mirari. Nulla enim arx tam est celsa, tam inaccessa tamq; impugnabilis, in quam aurum sese non penetrare possit:

Aurum per medios ire Satellites,
 Et percipere amat saxa, potentius
 Ictu fulmineo.

Copiosa foret oratio, si in hanc rem ex omnium antiquissimis seculis exempla petere vellem. Sed nolo in paucissimos Historiarum campos exspatium: quum infinitis exemplis unum et alterum sufficere sic possit. Surgat è mortuis Philippus Macedonicus, et interrogatus respondeat, quâ arte universam Græciam sibi subjecerit; quâ arte plurimas arces impugnaverit; quâ arte totidem urbes everterit: quâ arte bellicissimos gentes debellarit ac sibi subjecerit? Respondebit: Omnia dabo, id omne factum esse. Respondit ille. Scyllius oraculum consulisset, hoc tibi responsum retulit: Hastis

Aug.

pugna argentatis, atq; omnia vinces. Nec fefellerit
eventus. Nam ut Plutarchus ait, totam Graeciam
auro sibi Philippus vectigalem fecit: constatq; inter
omnes, illum plures auro urbes quam ferro oppugnari
se. Surgant e mortuis, prodeant ac respondeant
Calpurnius Rex Numidia, et Spurius Albinus
quâ arte à Jugurtha victi succubuerint. Respondeant
debunt, se opulentis Jugurtha largitionibus victos
fuisse. Quid de Persarum Regibus dicam? an
et ipsi auro corruptis Ducibus Cyzandro et Dario
Silas Graecos Asia oppulerunt? Sed cur ad veterum
annales, cur ad illas propemodum abolutas profici
dei imagines, cur ad inter mortua exempla aures
vestras A. V. revoco? Cur non ad hoc nostrum
tius seculum vos remitto? Cur non digito indice
Iudovicum vobis XIV Rodorennum Gallia Regem
monstro: qui tenus hac plus valuit auro quam per
Per Deum imortalem! quid hoc bellicosum seculo
sinus auro onustus non valet? patent ipsi arces,
patent castella, patent castra, imò longè munitissimae
atq; ac amplissima populosissimaeq; urbes ipsi patent.
Plures certe aurei, quam ferrei globi tormentis bel-
licis hodie emittuntur, sunt illi his in oppugnandis
dis urbibus longè validiores. Quae urbs tam mu-
nita tenus hac et armata fuit, quam non aurum
vicit Gallicum? Quis belli Ducum tam generosus
in nostro exercitu fuit, quem aurei non corruerunt
Gallici? Quae aula in nostra Germania tam obstruc-
tata fuit animo, quam pensis non tenuit obstric-
tata Gallica? O divitias itaq; fortissimas, quae ne dicam
munitissimas urbes vel arces firmissimas, sed vici-
etiam cum corporis viribus in animi dotibus in-
gnes, quos ne committere potius sentiant,
frugerunt! Nec vero eorum ne culpandos esse

es, heic cerpes: quod argenti et auri adeo cu-
 sint, ut ipsam etiam patriam auro corrupti
 derent haud dubitent. Id namq. et vita amor
 it, quā si argentario medio destituatur, victuami-
 ipso carebit, quum is omnis venalis sit.
 ec insuper provida rerum Mater Natura
 eo invida est: ut non prater necessaria aliud
 id indulgeat ad oblectationem. Quomodo vero
 a nobis unice parabitur? Nonne divitiis?
 ivitiā, Divitiā sibi sunt, quibus illa per primis
 ceantur, quā omnes adie homines amant et eli-
 unt pra sordido pallio, et sane ep hesteras jure.
 autas et opiparas epulas putō: putō et splendi-
 tas vestes: quibus maxime hoc Gallifante seculo,
 capiuntur homines.

Sec quid ego diutius huic orationi mea imozor,
 praeserimus ubi divitiā adeo placent hominibus,
 ut iidem modo voluptas adfit, honor ipse, nedum
 conscientia postponatur? Cur non lampada mea
 alii post me dicturo, trado, et ipsi, si quā di-
 cenda heic de divitiarum praeminentia restat
 edisferenda relinquo? Colligo proinde me in
 pyrum, et abrumpo tandem orationis filum:
 re in sole positus facem praefere, aut accensu
 uminum diem juvare forte videar. Satis enim
 dictis jam patet, imo vel ipso meridiano solis
 ubare clarius patet, rebus omnibus ipsis etiam
 nimis hominum divitiās imperare, indeq. et ipsas
 merito maximi ab omnibus aestimari. Con-
 clamo ego tandem, atq. clarā voce ut dites-
 andi Audium, omnibus de melior nota per
 tam orationem mea commendasse videar,

coronidem feliciter impositurus exclamo:

O cives, cives, quærenda pecunia pri-
mum est,
Post nummos virtus: turba cedente rehet
Dives et ingenti curret super ora libere

Johannes Henricus Oberg
Soz-Lusat.

RATIO II.

pro ^{quæ} LITERIS nomine Apollinis agitur.

Sanguam inquit ap. literator literarum laudes dicam, cum qd. proprie laudes
decananda sint, quod inmodestia: tamen hoc in loco, ne iniquum in literas sit, ne ita
aperita, i. usu diciturum, quæ antecessor meo tantopere nomine Plati laudavit, pluribus
fuisse videat, omnino dicendum est. Et q. me intra silentii motam dicitur continere possent
tantam n. proterviam, tantam impudentiam et audaciam dicitur clientis audientibus
non modo nasar illar lutear, communi illar fragilitatis humana teste, orbis
nere, d. provocare ultro ausisset, si quædam divitiis nobilibus orbis hic nosset. O
tem temeraria, o audacem, o perniciosa avidissimum Cratorem! Te qd. invidisse Plati
si affecta, cur tam impudenter exultes? Cur tam magnifice præcites? Cur tam
moderate jactiter? Divitiarum atq. oper prædican tantopere? Tantopere jactiter
Et id a. facis? Nonne hoc magna jactura, imò irreparabili damno anime laudem
faciunt? Nonne ut solueret gravem Hyssybami verba de scribis orbis detulit, divitiarum ad
ratio, quæ senel invasit, animo, dementat. To quod m. suo jam æd. mites ille
fluens, comit, et ut ej. fert nomen, Hist. Rom. scriptor vni Floridg, Floridg intelligit
quom oper atq. divitiarum affligisse seculi novo, morsamq. vitii sui, qd. scriba, legerat
pesum dedisse, elegantissime scribit. Persepeisse et idem supbissimum illud orbis foras
tagut, incluta Roma, videt: dum lege Ottonis, quam Tribunus tulerat, Patriciis, dicitur
natoribus, aliisq. Primatibus, quoz se animi divitiis tanquam diremum cautibus occu-
pati curabant, cautum volebat, ne magis fortunatorum ac pecuniarum, quam
genit. l. honoz ratio haberet. Sic itaq. quom divitiarum tantum duntaxat erant aut
solvant, ut nemo animum in coelum extolleret. l. divina inq. mortalia hær. attingere possent
nisi rejectis l. abjectis m. divitiis, nisi spreto divitiis et velle aliqua habitis, erit laudis ipso
denique reliquerit? Nihil amplius ipsi restat: quam ut vituperent, ut pipulicantibus
æder, ut ipsi Plautina utar, differant: si primis ubi aliq. longe præstantibus, longe
nobilis et excellentibus, quod celebres, quod præcites, quod commendat, sepe rebir in
si offerat. De quo qd. ne forte opportunam hanc dicendi occasionem neglegisse
quod supina fuit negligentia Jonovino dicere mihi proposui. Sapientiam
Literarum acq. sitam divitiarum infinitis modis antequam in hac literaria de literarum et
harum preminetia contentione non tam monstrabo, quam solidior argumentis
strabo. Por. v. Honoratiss. Sui. Hic. p. cum ipsam rem, de qua dicitur, suam
vobis curas cordis semp. Et novi, obsecro et obsecro: tut curatum hunc meum anxi-
et attentione vestra juvabit.

Optima conanti concessa silentia profant.

num e, factor, Auditores ino longe p'clarissimum, mentem corpore eterno, tan-
 creptaculo suo ita cingi: ut nemo usum aliquem ipsi inferre possit. At vov' a teteri-
 orum servitute in justam plenamq' libertatem afferens, et ad verum deo, quod in virtute positum
 lucere mentem, magis ino longe maximum ac prop' divinum us. Ver' v. e,
 orv: cur et ma' bar- in dicendo imbecillitate modum forte gratis, quos si.
 um ornamentis animi p'ficiendq, et ad DEI similitudinem, quantum natura patiat,
 e p'ducendq. Vor ipsi h'yd. exploratissimum jam illud habent ac p'spectissimum.
 n. bar- vite vestra e integritas? Unde bar- justitia vestra? Unde bar- vestra fides?
 invidiosa? Unde reliqua deniq' virtutes, quas colitis ipsi, et alios colere jubetis? Unde
 bar- dia? Annon litterarum studiu' integritatem, justitiam, fidem, prudentiam oram
 non amplig debetis. Debetis de omnino literis, quod bonorum animi, quod virtutum
 etis: q'q' fruimini, q'q' mentem pascitis, q'q' delectamini. Literis literis debetis oia,
 - solar in deliciis habetis. Et q'oni habetis in deliciis literas? Parant n. bar ipse, pa-
 veras illas opes, q' non furto capi, non invidio absumi, non naufragio perire
 et q'q' certam, ver' tamq' raorem Bonum q'sequendi com monstrant, quod cetera oia
 finit'p. Litera scil. sunt: q' non voluptatum illecebris, non dolorum facibus, non diviti-
 - splendore, non obscura et contenta paupertate, non bonorum cupiditate, non ignomi-
 metu, non mortis terrore concelli aut labefactari possunt. Litera st, (ut ve-
 ricam) q' hominem se ipso majorem, et DEO p'piorum, ino prop' similem reddunt.
 immam litterarum dignitatem! O dignitatem, quae vix parva sibi in hoc terrar' orbe
 vbit! Atq' ut ois intelligant, me tantum bonis literis inapti laudis, quantum
 p'ntatis ipsa divina autoritas illis tribuat, q'fident' dico: ipsa quoq' DEUS, suprema
 in Synophsandam, literis q'f celestari, iudicand' uti. Et si cuiquam forte dubium aut
 ram videat, jubeo, excutiat ipse merum paulisp' scientiam suam, secumq' reputet
 mensum illud infinita scientiae pelagi, quod divinarum p'iti Omniscientiam ac Pru-
 dentiam vocant. Hanc, hanc animo paulo magis ex p'ndite, Auditores, sal-
 hm, in augustissimum, et majestati- plenissimum bonar' literarum peru in bar- inve-
 critis. Ado p'clar' si. bona litera sunt: ut ne. san'issimum Caeli Numer ab illis
 horre voluerit. Ego vov', quod magis in DEO litterarum dignitatem miror, co et me
 nfirmationem in sententia mea sentio: dum nimirum nobiliore anima nra fa-
 ultater, Intellectum et Voluntatem, vultu' confidere. Bone DEUS! Quanta
 quantum momenti in literis ad illuminandum intellectum, ad illustrandam ac p'fi-
 ndam voluntatem? Litera certe excitant igniculus divinae imaginis in hominis intelle-
 - Litera p'scribunt voluntati, qd faciendum, qd fugiendum, quantum sit in virtute silencio-
 quantum in vitio turpitudine. Subinde docentes. Solis itaq' sicut in intellectu sese habent,
 - virtute v. instar freni. Multiplex profecto Solis q' in hoc terrar', inq' h'c terris in ge-
 cipie humanum redundat, e utilitas. Tanta scil. e sicut in enarranda ea ne Moysi qd. Athi-
 - verba suppetent. Per radiosam namq' virtute varia et multiplici imbutam, diffusionem
 - nora bar- attingit, et pro Subjecti deignit' natura diversor' effecty producit, oia ve-
 - conspicua, q' non st diaphana, l. non admodum diaphana, ea interim p' diapha-
 - celeritate luminis effusa, ut, nisi qd obstitit, in instanti illuminari oia vix conty-
 - vellum in modum, si recte calculum ponamus, caelity nobis concessa litera
 - ussimum opinionib' depravatum intellectum colluunt, et de integro eundem reshi-
 - ant. Et veluti Sol exoriet, nubium caliginem dissipat, veluti p'q, quod Ca-
 - ir-et Pollucis d'v, exortu suo maris rabiem placat, tempestatesq' dispellit: ita
 - ty demissa litera et tenebrae ignorantiae dissipant, et clarissimo fulgore suo oia o-
 - um suppositionum procellas ab intellectu, tanquam ab oculis caliginem dispellant.
 - voluntate pono freni loco st, quod nobis injuriant, ut certa ratione et moderamine du-
 - cum Ulyse Cyclopi' specu servu' intrare, sed egredi, Solis boves videre, d.
 - inere; ad inferos demare, d. ascendere, Scyllam p'ternocigare, nec abrupi: Charybim
 - p'ior, nec retineri; Circo poculum libere, nec mutari; Lotophagos acire,

ne remanere; dixeris audire, nec capi ab iisdem possim. Conferte jam mihi
Auditor, literarum hanc dignitatem ac nobilitatem cum divitiarum tenuitate et
ignobilitate. Tantum certe discrimine deprehenditur, quantum caput ab iugum, ma-
gestia ab arrogantiâ, strenuitas ab ignavia, robur ab imbecillitate differit. O divi-
litera, vos tantum mihi prestare dicitur oib; videmini, quantum coelum prestat terra
quantum divina humanis prestat! Sed dignitatem tantam longatam jam excipit. Et
digniores n. litera, eò honestiores. Nam honestatem literarum et ipsa earundem arguit
fictas. Obtinuerunt n. jam in Paradiso: in statu ipso, inquam, innocentie obtinuerunt.
Ubi nulla divitiarum, nulla pauperum - audiebantur, d. grata illa aequalitas. Dicit mihi
quod piam, ubi hodie adhuc integro, ulla divitiarum existit cura? Tunc, tunc
certe non inveniebatur, quem caperet paranda opum auditor: non dixerit tunc
erat, q. supercilio fastuoso imponebat egenis: non insidiandae ulla fides erat, ut
eniperent clam opulentioribus suae opes. Nulla n. curat opes, indeq. nec insidia
Tantum figo. Deum humano generi contulerat, ut quilibet sua contortis viveret
forte. Oceanam literarum antiquitatem! O venerandam earundem antiquitatem. Quam
quam v. in ipso humani generis lapsu vitiani ceperit humani intellectus: nec quomodo
antiquitati literarum, ita nec ipsi literarum decedere potest. Certe n. ea fini instituta sunt litera
ut defectui medicinae subministrarent, lapsus depravatus intellectus hinc ipsi aliquando
repararet. Longe alia divitiarum est conditio: ut ipse q. de lapsu vestro testimonium non obse-
rum prohibent. Id quod l. inde, ceteris posthabitis, satis abunde liquere potest, q. multo labore
n. multo sudore, multoq. vigiliis ex Deo comminatione acquirantur. Tantum igitur abest, ut de
ipso aliud laudis divitiarum accipiat, ut potius rubore suffundantur oer divites si audiant la-
cupletissimae fidei testes de miserimo hinc lapsu divitiarum et, in quarum qd. graham

Impiger extremor currit mercator ad Indos

Per mare, pauperiem fugiens, p. saga p. ignes.

Immersa foret Oratio, si pergerem in hoc argumeto laudis. Nam me dies, vos, latera
cithis deficerent, quam dicendi materia. Quae missis illis, q. dicenda restant, p. peri
innumera, ad novum, idq. itidem inexhaustum laudis argumentum transeo. Literarum
n. utilissima humano generi ee, nunc demonstrandum est. Nolo a. Thrasimachus in far prolixius
lauder rei laudatissima declarare. Illud saltem dicam, oia illa, q. operose divitiis constare
praevidetur jam ab Antecessore habent, sapientiae ac literarum directione eger. At
mer ne id longis enarrare videar, quam forte par est, aliud decidendum relinquere, et
paucis saltem literarum utilitatem addam. Quid ergo? Nonne sola litera sunt: quae
hominem a brutis distinguunt? Distingunt utiq. ut videm a mortuis, sanum ab aegro
ut Deum ab hominibus: ita hominem a brutis. Tollantur litera: non exolat pueritia l. ven-
simis conversationis humanae usibus, et, qd. a bellua differt homo, indicet, judicet.
Fuerunt ego. quovis seculo qdam, q. l. tenuior ac imbecillior ingenii sui sibi
probe consci, l. vitio natura corrupti, magno, irrito tn. conatu absurdissima
reg. ac injuriosissima scommata adversus literarum virulentis ore evomerunt.
Sed Licinius Imperator, tanto odio literarum persecutus fuisse legitur: ut pestem ac ar-
calamitatem publicam vocitaret, atq. Rhetores ac Philosophos ceu corruptores ac
turbatores seculi Urbe ejicerentur censeret. Sed condonandum aliud aegri homini in-
mio. A patre quippe rustico in hoc Dacorum barbarorum educatus fuerat, indeq. tam indoctus, ephe-
bat, ut ne qd. noverem suum scribere posset. Quare nec sobrius aut subtilior censura
ab homine indocto expectari poterat. Longe v. aliter sapientiae ac prudentiae laudibus
floreantissimi Viri sentiant valiter loquuntur. Hi figo. literarum non parent, d. et alia
virtutes, literarum educare virtutes, literarum fieri ac conservare virtutes probe
ac sapienter judicant. Quid? nonne eruditio suorum alumnos a bestiali feritate, vitio
vivendi barbarico ad humanitatis cultum traducit? Traducit utiq. Nonne eruditio vitio-
rudimenta atq. incurabula ponit? Conit utiq. Nonne indomitar animi libidines
hominis impensae coerret? Coerret utiq. Iram moderat, iracundiam refrinat, invidiam
odium, metum ac moderationis scriptum revocat. Nempe

— Ingenuar didicisse fidelis artes
Emollit inoror, nec sinit ee feror.

porro eruditio à sordidâ parandâ pecunia suavitatis, à voluptatum delitiis, ab
 by vulgò cogitationibus, à fluxu caducarum rerum curi aversa ardua virtutis-
 eritatis meditationi mentem intendit? Intendit utiq'. Nonne supra fortunam affurgis
 deorsum fortiter, secundar moderatè tolerare docet? Docet utiq'. Nonne omni vita
 ionem ad honestati legem erigit? Nonne demig' omne à Naturâ datum vivendi tempus
 or mandâ prorsus integritatis imagine collocat, omnemq' ingenii corporisq' vim in juvanda
 ll. impendit? Impendit utiq'. Judicate jam nunc, V. H. quanto stabiliore, quam
 curiore sint divitiæ, quam literæ suis docant cultoribus. Næ ego non possum non
 nam tribuen literis. Tribuunt eandem et alii literis: sed incongruè. Verum omnino
 vena modum palma dedit finem, nec feliciter crescit, nisi ita sita, ut radiis so-
 forate, utq' convenienter coeli humore irriget: ita non delectante Musa splendido vi-
 m luto, in quo pinguescunt Ipicuni de grege porci, d. loco convenientissimo posita
 missime florent, fructusq' virtutum ferunt omni tempore jucundissimos. Eodem mo-
 et palma ditissimo fructuum proventu è celebri: ita nec minus Musa sua cultu-
 tot tantisq' bonis cumulata: ut non modis, non trinoctis, sed integris horreis opes sa-
 t, q' illa capiunt. Ceterum ut palma nulli dedit pondus, d. quò magis pretrise, è
 surgit, doner eluctis, et altum statat: sic literæ durioribus, in conditionibus à dura
 re paupertate atq' adversa fortuna positi, majora inde incrementa capi-
 etq' ardua ad astra curit. Palma ferè oia habet: q' ad sani vitam sustentan-
 a opes habens. Cibus namq' et potum et amictum et multa utensilia domestica
 t. Pariterq' literæ cultoribus suis præbent, quæcumq' ad vitam honestam feliciter de-
 ndam pertinent: sive bona sint animi, sive fortuna. Erat, erat et palma vi toris impetra-
 familiarissima. Victoribus sigd. ap. Græcos: initio in ludis Olympiis dabatur, ap. Romanos
 Ciroensibus. Unde et pro ipsa victoria poni cepit palma. Gemellum in modum
 tere laudabiliter laborantibus, fortiter certantibus, feliciter vincentibus palmam immorta-
 tatis decernunt. Sed q' voluptas è Literarum studio cultoribus oritur, videamus
 andem. Tanta tanta hæc omnino è: ut facile succumberem ego oneri, si edifferenda
 am humeris meis imponerem. Vab n. quanta voluptatis est à sensibus remotissi-
 na libere scrutari? Scrutatio v. Metaphysica. Quanta voluptatis è, re natura-
 i super, inferas, medias contemplari? Contemplatio Physica. Quanta voluptatis
 è pagrare oer terras? Peragrat Geographia. Quanta voluptatis Cælum p'voluti-
 are? Percolitat Astronomia. Porro q' voluptas nostris creatis animis, si in cælo su-
 m, ducem illum ac moderatorem reliquorum luminum, cuius luce oia vestiunt, atq'
 rimentis, intuemur, inq' ipso hoc intuitu cogitamus, quam accuratè iter suum confi-
 et, quamq' mirabiliter orientis et occidentis, die ac nocte, astatu ac biemer-
 undis et descendens, efficiat? Quæ voluptas è animi: quam Lunam, Stellarum
 nimam, q' ultima cælo, citina terris, luce splendet alienâ, jam crescentem, jam
 crescentem, nunc in cornua curvatam, mox æquâ portione divisam, neq' ita multo
 t in orbem sinuatam, repente nullam nro iudicio conspicimus? Nihil de reli-
 rantibus Stellis, nihil de innumerabili Stellarum, quas fixas vocant, multitudine,
 numq' primas, 2da, tertia magnitudine; nihil de cometis, et Stellis novis; nihil
 cæteri cæli Phænomenis dico: quor' oim contemplatio admodum jucunda
 ni existit. Quæ n. quæquam vestrum. Audieris, è, q' ambabus, q' d' ulmi non lar-
 te maximas quinde voluptate rerum naturalium spectulacionibus nasci. Sed qd
 bonibus tandem dicam: quor' literæ suis afferunt cultoribus? Afferunt
 è honore æternor: quos ne mors qd. oim rerum terminat, terminare
 let. Eò Flacius respicisse videtur: quom' sanctissimi æq' ac sanctissimi currit:
 Signum lance dicitur.

Musa vetat, mori, etc.

Quid obsecro vos, Auditores, Julium Casarem, q. Maronem,
Flaccum, aliorq. innumeror. ab oblivione, contemptu et aeterno silentio vindica-
vit? Nonne litera? Quid amplissimis honoribus, pariterq. ac maximis opibus
mulavit homines? Nonne litera? Literarum, Literarum ope VII. Sapienter
ciae adhuc hodie sunt immortales: in Divis. interq. eos splendent, ceu
Fulgidum Sider micat int. omnes
Luna minoris.

Quae quum ita sint: omnino palma literis debet: dummodo vos, V. d.
eam ipsi deferatis, atq. patrocinium concedatis potentissimum. Ecce n. vobis
vobis adhuc nobilis Pollinis laurus: viget? in ceterorum viget, ab ista
fulmina semper tuta, semper secunda, indeq. et ipsa semper digna, qua summis
sup. aethera exultat lauroibus.

DIXI.

Josias Händler.
S. Böhb. Lus.

ORATIO III

quae
Nomine Momi et divitiae
et literae exagitantur.

SI MEREANTUR. Hoc verbo, Viri Nobilissimi, Amplissimi,
Nobilissimi, Viri plurimum Reverendi, Excellentissimi, Experientissi-
mi, Viri Clarissimi, Doctissimi, Auditores omni cum virtutum
tum doctrinarum genere instructissimi, hoc, inquam, verbo Augu-
stissimus ille totius fere terrarum Orbis Imperator, literarum li-
terarumq. maximus fautor Octavius Augustus Filios suos
Pop. Rom. commendasse perhibebur: adhortaturus simul Amplissimum
Ordinem: ut nullum ex Filiorum suis, nisi mereretur, sibi haberet com-
mendatum. Insuper, me Crisse! Imperatoribus in Imperatore
augustissimo modestia genus: quo ad humilia se demittere, nullum
Suorum, nisi dignus esset, emergere volebat. Sed hanc immortalem
Quid etenim, (Auditores) quid turpius? quid molestius? quid
ingratius? imo, quid detestabilius, quam ea, quae nulla commenda-
re digna, de meliori commendare, deprecari, celebrare? Famulus
gravidam hominum voce atq. lingua effasinarum in Africa fuisse
fidelissimus Natura Bibliothecarius Plinius scribit: quos
in pensur fortasse putaret arbores aut fegetes letiores, egregios
expor, aut pecudes partu cultus optimas laudavissent, illis in
emortua, non alii causa obnoxia, nisi quod nimium laudata esset.

listeret. Atque haec forte ratio est, cur nihil praetermisit, quod ad di-
vum laudem facere videretur. Neg enim coelum, neg Deum
neg ullum mundi regulum, quem divitiis non subiceret, reliquit
O a. insolentiam insolentiam! et arrogantiam execrandam, dete-
standam! Spiravit sane, spiravit primus ille Declamator non nisi
insolentem arrogantiam et arrogantem insolentiam: vel plani illius
immemor, quod alicubi Cicero, (at quantum Vir? Vir, qui perpe-
tuo omnium aetatum consensu inter Romanos Scriptores eloquen-
tiae laude ita primus numeratur, ut ab eo nemo numeretur secundus)
habet: nihil nempe deformius esse, quam multa de se ipso, praesertim
falsa praedicare, cumy irrisione audientium imitari. Nolo insolentiam
de indignissima levitate dicere: qua alienas laudes petiose sibi attri-
buet Pluti affecta. Non abstulit enim illi monedula esse videtur:
qua, ut in paucissimis Poetarum est fabular, ipsa varias variasque
avium plumes undiq; conquisitas, sibi aptaverat, et deinceps, quam na-
ctua penam suam conspicata, una cum reliquis avibus plumes ei suae
avellentibus, ipsam abstulisset, falsi ab sibi deridebatur. Memento
alienam me ab omni injuria, Auditores, reputabitis, si dixeris
dignum illum Pluti Discipulum esse, qui et ipse vel quod
ab omnibus deridendus proponeretur: quod aliorum pro
fucatis verbis venditare haud dabitur. Nolite v. mirari A. V.
Ita namq; in more ac consuetudine positum vis esse videtur: qui
natura pulchritudine destituti, egregie suam fucata colore jurant
deformitatem. Satis abunde id e multorum seculorum memoria
patet: nec ego diffidendi possum, non semel horum fraudem maxime
cum ignominia detectam fuisse. Eleganter haec de re Hispanorum
antiquorum nobis Scriptorum monumenta suppeditant, quam rei
fate jurat.

Phryne,

Missa cui facies roseo niveoq; colore
— erat, pulcherrimae oculi, pulcherrimae capilli,
singulae aethereas imitantia membra figuras,
in quadam Graecorum convivio, cui gaudentissime intererant
nobilitate generis praestantes feminae, cum ex joci convivatorum
more, quod quae faceret, item omnes facere cogerentur, prior
manum huius aqua immersionem admovebat fronti. Reliquae vero, quo-
rum facies infectam habebant faciem, aqua quidem per lituram
suorum defluens, rugas omnes in vultu, non sine insigni deformitate

... cum ipsa interea Phryne, qua naturali forma pollebat,
 ... etiam facie dilata apparet. Gemellum in modum illi,
 ... virtus propria deficit, ipsi vero alienae civitatis honore splen-
 ... amorem pulchritudinem amittunt, si larva ipsis detrahatur. Et
 ... hic gravissimus natorum Caesar Surenalis, quem audire pla-
 ... ille ad Ponticum, alienis virtutibus superbiens Patricium:

Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
 Sanguine censi, pietorum ostendere vultus
 Majorum, et stantem in curribus Emilianorum:
 Et Curior jam dimidiis, nasumque minorem
 Corvini, et Galbam auriculari nasos carentem?
 Quis fractur generis tabula jactare capaci
 Corvinum, et posthac multa deducere virga
 Pungor equitum cum Dictatore magistrorum;
 Si coram Lepidus mali civitas?

... humaniorum genere quodam amulatur videtur, qui
 ... nomine Pluti egit. O autem malam, o pessimam
 ... ! Quis, nisi Tiresia caecior, aut Coraebus solidior
 ... non intelligit? qui non videt ea omnia, qua tam na-
 ... de divitiis predicata sunt, non ab illis, sed a
 ... pendere. Haec, haec DEUM devotissime veneratur;
 ... colit. haec virtutum studiosa, adeo: ut etiam bona men-
 ... dicatur: haec artes et manuum et liberalis dat: haec ad-
 ... feras in Musarum castris sub Apollinis vexillo reddit mi-
 ... superiosa veluti Domina adhaer, compellans: ut rerum usu
 ... premente, talem vite rationem ineat, qua mentem exco-
 ... rem patrio exerescere possit: haec omnes proficis fecerit
 ... condidit, omnes artes reperit, multas ap. omnes Nationes
 ... : haec denique paucis contentam naturam elit optime,
 ... tuctur. Nec tamen propterea paupertatem colendam
 ... dixerit: utpote qua nullus homini major hostis, pre-
 ... , imò ad terram non raro huic gravissimi deprimatur.
 ... ? Anne, si non laudanda paupertas, divitiis laudanda sunt?
 ... gentium! Sunt enim divitiis vitiorum omnium, quocumque
 ... nomine inexhausta fecunditate felicissima mater. Divi-
 ... et videte, annon feracior DEUM ipsum contemtu-
 ... ac si equo non indigeat: annon solidis ipsi futura sunt liberarum
 ... quia scilicet multum infra dignitatem suam, stimet, nugae

ac subtilitates illarum scholasticarum, quarum libros aliquot edidit Cartesianus, quibus et ipse se exercitationum aliquot Centuriarum opposuit Scaligeri, annona jura everfurus sit, et, quod caelit, inflexurus; annon potenti libidine alieni thori insidiator, laboris hostis, otii sectator futurus sit? Digni proinde mihi quidem summa laude videntur Indi et Aethiopes. Apud illos siquidem, Tertulliano teste, aurum, argentum et gemmae pulchre habebantur, nec, nisi in foveis ac calceis, idque in contentum potius quam ad ornatum gestabantur; apud hos vero more receptum erat: ut nocenter aureis catenis vincirent. Nec minus et Americanos, quos aliam Barbaros nominamus, sua laude dignos iudico: quod nil, nisi rebus sibi nefariis, magnopere curent, cultum, falcem, arcum, sagittam et cetera ejusmodi utensilia, auro, argento, gemmis ceterisque pretiosissimis rebus anteponebant. Deum enim hoc fugit, divitiarum malorum omnium terram, calamitatum nantiam, vitam omni improbitate saturiginem esse. Egregium vero Deum, qui semper sui iudex, nunquam non peccat! Aut enim ab avaro sub squalidissimis tenebris caeco antro includitur, nec lucem sperare audeat; aut in praecipuum si incidit, vilissime habeatur, profusione insana, ac si lymphatici essent numi. Quod igitur, Symmachus, quod caecutiatur, quum qua via media iudicandum sit, non patet. Verum, nisi aures tibi non surdescent: ut incommoda ea, quae ex divitiis nunquam non propullulant, quae et ego paucis tenarum tibi, auribus recte imbibisser! Didicisset profecto, profusurum nihil laudis mereri divitiarum. Quo enim, obsecro Te, non abducit Plutus filius suus? Nimirum, dum nimia habendi cupiditate alii turgent, non nisi aurum, argentum et cetera ad divitiarum pertinentia nebula curant, Tantali alicuius aut Mida insuper inopes semper sunt et egeri, quodque habeant, non habent. Haec non immerito in ipsos quadrat, quod de Tantalo quondam hisserent.

Errerit aquae in agris et poma fugacia ceptat.

Tantalus, hoc ipsi garrula lingua dedit.

Ex adverso, dum alii bona sua temere dilapidant, perdunt, consumunt, decognant; alii laxa diffluent, molliter se cespentes, aut opipara convivia apparatus, aut magnifica edificia extruunt. Plus omnino, quam Eubioner illi, peccant, in DEUM ipsum (cum suis bona ac dona pedibus concalcant) impii ac injuriosi; in doliis mor Parentes ac Majoris, quorum facultates optima hereditate adierunt.

in semetipso iniqui. Unde et utriusque in caliginosissimum
 inferni ergastulum detruduntur: detruduntur in terribilem
 fulcrum, in quam facile descendere licet: detruduntur in maledictam
 domum, in qua feralis lecti prunis ardentibus sternuntur, funesta dra-
 cobilia experiuntur, inexorabiliter flammaram laquei reuertuntur, inexpli-
 cabilis vermis nutritur, longissima regnat eternitas. Ubi ergo illa
 quam tantopere jactant, depreciant Sardanapali? Ubi voluptas, quam
 illi aut gula nimis delicata, aut luxurioso habitu, aut foediorum etiam
 stultis, tunc adesse, qui Apertis ac Persicis gaudetis convivis: qui
 in paranda sapiunt Parentum labores impendunt, qui Venere litantur
 Plaque, in se, et eruditissimum supra omnes Ecclesie Docto-
 rum Aristonem Episcopum D. Hieronymum audite!
 in auctor, exclamat ille, luxurie fructus est, felle est amarior,
 dicitur, Tu, tu, pergit Hieronymus, ignis ipse es infernalis;
 materia gula, cujus flamma superbia, cujus scintilla prava colloquia,
 amor infamia, cujus cinis immunditia, cujus finis gehenna.
 vobis jam videtur epulones divites? Haccine laudatissima
 premia? Haccine fundamenta sunt, quibus divitiarum
 constructa? Sed forte fortuna mihi hec incidit, quid de
 dicitur. Dicebatur autem magnam auri vim et efficaciam
 in campo Martis esse. Nec minus et prudentissimus Ducer,
 in vitiarum amore victor fuisse dicebatur. munificentissimus denique
 in largitionibus opulentissimus Ducer subiacerint, patuisse
 Euge vero bone juvenis! Haccine vera laurisi Bomines
 veritatem, perjuriam, perfidiam, insidiam, proditorem patriae
 Ducer. In vero quomodo aurum in bellis praesertim, cum
 tam recentiora et adhuc spirantia exempla docent.
 Atheniensem Praetorem a Lyandro auro corrupti:
 Demochares et Aresilaus Aethiis proditores: docent Agrippa
 et Vitelliorum Equitum Romanorum familia: docent et Vitellii
 Lepida auro Gallica corrupti et corrupti fratres:
 de his si contingeret, quod M. Licinio Crasso olim
 De hoc si quidem relatum legimus, quod liquidum au-
 rum in vitam oris illius infusum fuerit. Non sane tam
 Rursus Galliarum in sumenda paucitia et prodeunda

patria se praebituri forent, ut probo dolor! in bello hoc Gallia
cotidie fieri videmus. O

Auri sacra fames, quo non mortalia cogis
Pectora!

Vos vero, Auditores, dum haec tanta divitiarum vitia audite
placere vobis literas nolite. Ego ne credite Teuri. Armatus
inter miles. Latet agris in herba. Vitia scilicet ipsa longe pla-
cissima infestant literas. Quid? Nonne impietas nascitur ex literis?
Nascitur utique. Ad ex Albeis patet: qui eo impietatis progressi
ut ratiunculis conquisitis DEUM ipsum e caelo Albarum more
tollere, Providentiam DEI negitare, animarum immortalitatem in
dubium vocare haec veriti sunt. Unum mihi Julium Caesarem
Vaninum cogitate, omnium Albeorum facile Principem! Philoso-
phus is fuit insignis: fuit et insignis Albeus: qui licet divinam
providentiam velut in Amphitheatro se exhibere innuat, qui tamen
liber, illam potius destruit, quam astringit. Nonne et superbia ex li-
teris nascitur? Nascitur utique. Nam quorundam ita inflavit
entia: ut alto supercilio Regibus superiores se jactarent. Et haec
adhuc multi statua aurea se dignos judicant: si quicquam obscuri
e sercore Enniano, velut margaritam exquisitam invenerint. Ex-
clamantes hinc ipsos audietis, *εὕρηκα, εὕρηκα*: etiam si vix
invenerint, quod pueri in faba. Hi videlicet nimio loco amore
sui inflati, scientiarum magna persuasione ita occupati tenentur,
ut, quemadmodum Atlante caelum, ita Republica literaria
salutem suis niti supercilios arbitrat. Nonne porro e
literis vixandi studium ac borefis nascitur? Nascitur utique.
Nullum enim tam absurdum est mendacium in literario or-
be, quod careat Patrono, idque cum tanta rebementia: ut super
una literula id literato in literatum liceat, quod condonari
condonem est verbitum. Et sane, quemadmodum palma folium
falsum, sic literis mordax vixarium optimum videtur. Quocirca
igitur oculorum aegrem interdumur, ibi superstitionis conspici-
mus Grammaticorum, qui Jovis diptera et Saturni cibarius

in bello hinc pugnare proponunt: reperimus pugnaces Dialecticos, qui spinosus suis
 hinc unum. hinc neclant: offendimus palpatores Rhetores, qui
 maxosia arenarum quasi numerum, aqvantia verba et floscu-
 pigmenta et colores adferunt; qui et ipsi, homines si desint,
 ac ventis loquuntur: deprehendimus vesanos Poetas, qui fabel-
 Cressi pallium texunt: videmus Philosophos, qui aut
 capite quærent, aut nebulas diverberant, aut reti ventar-
 Ne de Medicis dicam et Jurisconsultis: qui pharmacopolis et
 et haredipedis gratificantur; aut in foro hircum una ex
 altera cibram supponunt. Recte proinde Thucydides
 putat, quod melius à medicis et indoctis, quam doctis
 Republica administratur: quam illi ferri, hi domini legum
 illi ex agro et bono, hi ingenii subtilitate judicant:
 ac controversiis omnibus sublati vitam instituire peccatam
 hi studiis contrariis eandem turbare studeant. Habet
 eruditio et doctrina omnis: ut, qui eam sunt præditi,
 secordes ac timidi, aut contentiosi ac pugnaces aliorum
 sint. Nonne denique effreni peccandi licentia nascitur
 ? Nascitur utique: dum liberati omnes legibus soluti,
 gaudere volunt, eam interim designant, que et abjectissimi
 abhorret. Progenem Progenem Lærtius refert, lucer-
 quando media in luce accensam gestasse, interrogatum, quid
 aperit, respondisse: se querere homines. Offensus videlicet hoc
 erat, ita hominum mores corruptos esse, ut vix humana di-
 viderentur. Hodie vero, quot accensis opus fore lu-
 cutabilis, Auditores, si Liberati tandem querendi inve-
 niantur: quibus moram prohibita cura? Nihil siquidem in-
 epti, nihil pravi, nihil iniqui, nihil indecori animo ipsi committi-
 tur: non inveniat Patronos suos. Nullum scilicet pecca-
 tum quod Liberator tam grande est, quod non veritate vic-
 calatur nomine, visa atque osculati exapiatur, pro se
 ali quid, et sanguine ferre judicatur. Non securus atque
 uberior ac feraviores haberi eos videmus: qui lappas,

tribulas, carduos, noxias atq. frugibus inimicas alias herbas
ducunt, aut multo sunt limo referti. Sed, quò desino
Cur Præconiis vela non contraho? Ecce enim satis jam, ja-
tis è dictis fœditas patet, quæ antea magnificis laudibus vel
crusta tecta fuerat. Ita scilicet sæpe sub viridi cæspite for-
der latere deprehendimur: sæpe et nivis candore teguntur, quæ
nec dicere audeamur; sed solis calore liquefacta nix dudum de-
stituit. Pariter et Sol veritatis obtectur tenui hæc nubibus ac
nebulis multarum nugarum fuit, sic quidem, ut conspici non potue-
rit: sed nubibus, sed nebulis omnibus omnibus, jamjam remotis,
perspicuè satis claret. Patet, patet videlicet, curus boni ac
toni sint divitiæ, curus boni ac toni sint literæ. Parvi
boni, parvi toni, imò propè nullius esse boni ac toni jubare Solari,
si sudum coelum est, clarius liquet. Vobis itaq. vobis, Audi-
tores Venerandi, quid, rebus divitiarum ac liberarum sic sancti-
bus, videtur? Annon videntur contemptu potius quam laude di-
gna hæc, quæ Antecessores mei, alter quidem pro divitiis
alter pro literis acturus dixerunt? Tacetis? Dece-
gitis. Taceo et ego, nec quicquam de divitiarum, de
literarum laudibus dico, nisi

Dixi.

Michaël Adami.
Züllichio - Silf.

Martis nomine utriusq; nomine, Literarum
nempe et divitiarum, nomen in bellis pon-
derantur.

Neminem mortaliū, Auditores plurimum honorandi, fore autēmo,
qui non in certo quodam studiorum genere suam quaerat felicitatem:
hic in literarum studiis conquiescit; ille per saxa, per ignes cursi-
tans suam in re mercatoriâ tuorum, inq; lucro felicitatem, alius
alia in re quaerit. Ego verò eos demum felices non tantum, sed
et felicissimos esse iudico, qui omnem operam et industriam suam in re-
bus bellicis collocant: qui optimam vitae suae partem inter turba-
rum lituorumq; clangores, inter tympanorum armorumq; sonitus consu-
munt: qui cistis galeisq; suis superbientes nullâ se magis quam strictis
gladijs aut fulminaribus delectantur machinis: qui semper aut in obside-
dis urbibus, aut in locandis castris et aciebus disponendis occupantur.
Quod si verò cupiam dubium hoc auream esse videatur, ille (quam
quasi propriam sibi Martis alumni facere solent) libertatem mihi
consideret, non ultimam certè felicitatis humanae partem. Splendidissima
enim militibus contra jus commune indulgentur privilegia: nempe Jus
ignorare, nec ignorantia tamen tædi; ea quae ad disciplinam militarem
pertinent, feriatis etiam diebus peragere; ab ordinariâ Jurisdictione
eximi, et proprium Iudicem habere habere; non torqueri, nec in causis
criminum plebeiorum parvis affici possint; multa siquidem hominum millia tra-
cidant, nec tamen unquam homicidij accusantur: Urbes deripiunt, praedamq;
saepius amplissimam auferunt: tantum verò abest, ut eos furq; reos
faciamus, ut potius summis eodem laudibus extollamus. In acie hosti-
li, si forte Ferro absumentur, post ultima tamen fata in ore omni-
um versantur: publice laudantur, coronis statuisq; ornantur, ipsiq;
novâ quâdam *σώδελος* arte fatalem è terrenâ hâc militiâ missionem,
in coelum collocantur. Nec verò sibi solum tantam felicitatem, tantam
gloriam, tantumq; honorem pariunt, sed et regionibus, urbibus, vicis, pa-
gis, Patriæq; universae summam auferunt utilitatem. Quomodo enim inno-
centia aliâ defenderetur, nisi sub militum dypso? Quomodo hostium
insidentia opprimeretur, nisi militum fortitudine? Quomodo demum
res privata servari, res publica florere posset, nisi sub militum
prosidio? Certè ut alii sub tectis in tranquillo, sine timore, sine
tremore, sine terrore suis bonis uti ac frui possint; milites etiam
frigus, grandines, imbres, famem labores, pericula, et omnes casus,
paupertatis hostiumq; injurias constanti perferunt animo, vitamq; ipsam
et quicquid charum habent, patriâ atq; virtutis amore libenter exponunt.

nec mortem ipsum reformidant. Delector sane et ego mirum in
 dum Martiabilibus hisce rebus; umbratilibus, vero istis concerta-
 tionibus, quibus calamis et linguis magis quam gladijs pugnatur
 et plus atramenti quam sanguinis profunditur, parum afficior.
 enim mea insignia sunt libri, aut penna, aut atramentaria, aut alia
 instrumenta Scholastica; sed hasta, enses, pugiones, galea, aquila
 leones, et quicquid generosum denotat animum.
 Ut ut vero mihi non volupe sit frivola ista contentio: quoniam tamen
 in prioribus orationibus uterque Declamatorum suas in bellicis occasio-
 nibus commemorandis vires satis probavit, data composita hac occasio
 dicendi, cathedram Perorantium conscendi, breviter utriusque sententiam
 excussurus. Maximam autem divitiarum in re militari vim esse, nemo
 ibit inficias. Certum siquidem est, nullum conscribi posse sine divitiis
 exercitum: munitissimas etiam arces auro feliciter quam ferro expugnari
 non solum ex vetustioribus historiis, sed ex hodierna insuper experientia
 cotidiana rerum omnium Magistra, liquido aere liquido liquet. Primum
 certe Macedonum Regi tam feliciter res hac in bello cecit, ut is ipse
 Sapiens dicere solitus fuerit: nullam proferus arcem videri inexpugnabilem
 in quam onustus auro asellus intronitti possit. Quid nostris vero be-
 neficissimum hoc tempore aurum Francicum efficiat, satis superque notum
 est. Nam verum haec est, quod Romana elegantia firmissime quae-
 dam cecinit:

Aurum per medios ire satellites
 Et percurrere amat saxa potentius
 Sicut fulmineo.

Tanta scilicet vis, Auditores Mustulenti, divitiarum est, ut, eas si quis
 e medio tolli velit, omnem Martis cultum e medio sublatum cupiat.
 enim corpus sine nervis consistere nequit; ita neque exercitus militares
 sine maxima auri argentiq; vi consistant. Belli autem non tantum, sed et
 totius vite nervos esse divitias, omnes quotquot vixerunt, et videntur,
 fatentur. Ad quod etiam Timocles Poeta quidam vetus, hisce versibus de-
 clarat:

Est sanguis atq; spiritus pecunia
 Mortalibus: quae nulla cui fit copia,
 Vivos pererrat inter umbra mortui.

Quare cum ita comparatum sit ut omnia naturali quodam sui or-
 dre incrementa sua procurent, adeoque ampliandarum operum causa pro-
 sint mortales ad extrema subeunda pericula: Quum et plerumque bella
 propter Mulum et Tulum, quae prima omnium discordiarum origines
 sunt, oriuntur; nemo non videbit, sublata bellandi causa ipsam etiam bellandi
 tolli exercitum. Nam

Si duo de nostris tollet Protonina rebus
 Praedia separant, reliqua nulla fiant.

Accedit, quod spe opulenta præda arimentur milites, ut eò fortius animo irruant in hostium agmina, eorumq; munitionibus expugnare audeant moenia. Male proinde Syurgus Lacedæmoniorum olim Legislator fecit, quod spoliare hostes vetuit, ne miles ditesceret, prædamq; omitteret. Similem is potius et calcas pugnantibus addere debuisset: ut in cursu non torrescerent. Prudentiores sanè hæc in parte Romanos fuisse accepimus: Legem enim illi, teste Dionysio, sancierunt, quæ omnem prædam ex hostibus virtute captam ac captam publicam et communem esse voluit. Unde et factum, ut Romani spe lucri semper se fortes præstiterint, et raro de summa rerum periditati fuerint. Alexandrum quoq; totius ferè orbis Dominum milites suos, cum et belli longinqui tradidit, et periculorum metu, et amore videndi patriam ad seditionem proclives facti essent, domumq; jam reverti vellent, amplissimis prædaram promissionibus sepius ad officium revocasse legimus. Videbat scilicet lex callidissimus, nullam se magis eos ad subeunda pericula allici posse, quam si prædas ipsis divitiarumq; promitteret. Ut nullo siquidem periculo frangeretur, ut malis et incommodis ipsis indurescamus, causa nulla est alia, quam quia tot tantorumq; certaminum finis sunt divitiæ

Urgens adeò solus ferrum, mortemq; timere

Auri nescit amor.

Satis jam patet, patet, in se, è dictis, quantum in re militari proficit, quid possint divitiæ. Quod si serio sint, qui nondum vim illarum intelligant, nec et intelligere velint, spero tamen quosdam, posteaquam ipsi, quam parum absq; divitijs præstari in bellis possit, cognoverunt, mihi asensuros esse. Dicite mihi Iulius, A. V. quid laudabile unquam in bellis pauper heroicum gesserit? Nihil sanè gessit, quod laude dignum. Nam paupertatis comes plerumq; est pusillanimitas. Id vel inde nobis patet: quod, si forte virum quempiam autoritate gravem adire illi cogantur, tunc trepidare eisdem, pileum hinc inde detorque, vultusq; pallido et in terram propecto indutos vix verbum proferre posse, quin peritus obmutescere cernamus. Haud multo animosiores in bello sese præstant. Nam cum parum admodum, aut nihil possideant, neq; præviâ defensione servare, quæ non habent, aurum laborant: quin potius, ut vitam sibi retineant timidi fugiant, ac quemcumq; facilem victum, protrahenda misera vita qui inserviat, querant. Contra ea vero divites eò fortius suas opes defendunt, quò difficilior easdem acquisierunt, et quò felicior possederunt. Liqueat hinc omnino, liqueat quam iniquissime timoris Plutus arguatur: ut utique, licet alias non adeò forti sit animo, laudabili tamen curâ

providet, ne quid detrimenti res sua patiatur: ea vero, si imminu-
deatur, decremenda, quibuscumque modis, et capitis cum discrimine, averse
care studet. Nec vero id tantum immensa ut auri habentis ita consen-
si cupido suadet, sed et ipsius vite naturalis pabes amor. Auro siquidem
aliter vite commoditas pariter ac iucunditas: auro etiam illius nititur
dignitas: quibus una cum auro sublatis, nec ipsa quidem vita amplius
cunda esse potest. Evare cum divitiis omnis humane dignitatis fulgor
quo ipsa, nisi conuere debeat, nitatur: in bellis maxime iisdem opus
esse credo. Nam, cum contemnatur ubique, tri pauperies, et sub pedibus
divitis Crassi quod iaceat, nihil profecto auctoritatis Martialibus ingenio
ac Genio in docendo ac gubernando exercitu restaret, si abrogis quibus
ac divitiis forent. Lideretur omne imperium: cluderetur mandata
turbaretur ordo. Imò et quamplurima incommoda alia sequerentur.
Ne dicam, quod, dum quilibet militum ageret, quod ingenio suo recte
videretur, totius exercitus ruina valde timenda esset.
Non aliunde itaque quam à divitiis ac opibus aureus ille armorum ac
orumque ornamentorum splendor est, qui instar solaris radii omnium oculos
perstringit, et vel contrahere, quae dicta sunt, metuant, sed omni re-
rentia genere ac cultu prosequantur. Ita namque hominum conditio est, ut
cum interiores animi doctes ac virtutem prospicere nequeant, externis sit co-
mouendi signis, et, quo velis, cogendi. Sterrum mihi dicite Auditor
unde insignis ille apparatus fuerit, quo res bellicas prisca aevi leges ag-
gressi leguntur, quae et non raro universo propè Orbis terrarum terrorem
injecerunt, aut in stuporem hunc coniecerunt? Annon ab ingentibus opibus
ipse provenerat; quibus leges olim pollebant? Certè Salomoni, qui sapi-
entiosem, quò opulentiosem Orbis non vidit, nec unquam videbit, tantus ap-
paratus bellicus ex opibus Ophiricis erat: ut et ipsam Orientis Regnam pro-
alia admiranda Etuliva, in admirationem raperet. Nec minus et Antiochus
Magnus, Rex Syriae, cum in Romanos praeliaturus, tantum ex opibus suis ar-
morum apparatus habuit, ut plerique milites hastis, scutisque aureis et ar-
genteis uterentur. Quid de Crasso opulentissimo Lydonum lege dicam, quod
divitiarum nominisq; sui splendore onnes mundi plagas implevit? Quid de
Dario, de Xerxe, Persarum legibus referam? Hi quippe numerosos
ingenti auri argentisque pondere aluerunt exercitus, ut tota flamma
bibenter exspicarent? Quid ergo? Annon et ipsi maximam hoc pul-
dignitatem sibi et auctoritatem peperissent? Pepererunt omnino
sibi per universum terrarum orbem et auctoritatem ac dignitatem
ita nullo seculo deperit famam. Et quamquam infelicia laevatissimo
legem praelia ac miseranda caesa fuerint: nec tamen, si aqua

mi lance confideremus, auri acervi, non argenti copia, in tam
 Splendidis bellicorum apparatusibus tota tantarumq; cladum causa erat:
 sed à fatali rerum omnium periodo, quae promissorie omnibus impendit me-
 ritabilis, derivanda haec omnis est causa. Negari utiq; non potest, for-
 teram hoc in negotio plurimum posse. Illa enim si unquam alibi, in bello
 certe suam ostendit inconstantiam. Quamvis enim Dux belli sit callidissimus
 pariter ac fortissimus, nec desit etiam copia, quibus hostibus suis pos-
 sit esse Superior: si tamen fortunam habeat novercam, parum felici
 pugnet dexterâ, sed victus arma olim victoricia deponere herbamq;
 victori porrigere cogetur. O fortuna, fortuna, quam nunquam perpetua
 es bona! Tu sane potentiam omnem frangis: tu gloriam ac dignitatem
 des: tu regna, quae ad omnem perennitatem stabilita videntur, diruis,
 evertis! Fortunam proinde reverenter habetote, ceteros, Imperatores
 Duces belli, et vel levissimam fortunae inconstantiam timeate. Levissimis
 enim verborum lenociniis delinita saepe favorem alio inclinat:

Ipse dies quandoq; parens, quandoq; noverca est.

Satis de divitiarum in bellis usu. Videamus jam, an usum etiam aliquem
 in castris praebent literae. Literarum non solum florente pace,
 sed incubante oris bello, usum esse, fateamur necesse est. Quamvis mo-
 dum enim malus aurea, Assyriaca Juniperus, nullò non tempore germina,
 flores, fructus simul progignunt: sic tunc eruditione insignes, pru-
 dentiâ graves, belli pacisq; simul aliquid commodi in rem publicam conse-
 runt. Patet id vel unico Columbi exemplo. Periisset is certe una cum
 sociis in Insula Jamaicae forensibus, nisi Insularis Comitatuum
 regantibus mistas precibus minas tentasset: futurum enim denunciabat
 ut, nisi famelicis ex communi inter omnes homines charitatis mutuae lega-
 ribus subministrarent, omnes peste absumerentur: cui malo id cer-
 tissimo fore indicio, quod Luna sanguine plena certa die certaq; hora
 apparitura esset. Quod ubi secundum predictionem Columbi evenisset,
 et Luna terre obscurata intervenisset, Iudices Astronomicarum
 demonstrationem ignorari, et denunciati mali timore consternati, quocumq;
 Columbus ab illis petierat, incredibilem alacritate obtulerunt, com-
 missam culpam lacrymis deprecantes, et, ut ulterius sibi una gra-
 tiam reconciliaret, etiam atq; etiam ab illo contenderis. Videris itaq;
 Auditores, quos litera in periculis ingeniosè vel evitandis, vel de-
 pellendis, etiam militibus aliquid momenti afferat. Campis vero
 non parum valent in locandis castris, inq; iisdem firmiter muniendis.
 in uribus item obsidendis et occupandis usum suum habent. Propterea

nec sine omni laude dimittendas esse literas arbitror; sed et de
dicandas ipsas iudico. Verum tamen nec nimis extollenda sunt; multo
divitiis anteferenda. Evanquam enim in re militari aliquem sui usum
beant: parum tamen, si absq; divitiis sint, valent. Constat quippe
omnes, qui hospites non sunt et peregrini in Historicorum monumentis
ras solas absq; divitiis nunquam aut feliciteri pugnasse, aut splendide
triumphasse; quod tamen divites exercitus, absq; ullo literarum auxilio
ubi per violentiam victum est, saepissime fecisse legimus. Idq; et quo
diana nos docet experientia. Videmus namq; tot jam annis oppressas
literas, vastatas earum officinas, et feliciteri tamen pugnari. Quod
certè, si fieri non posset absq; literarum vigore; facillimum esset
Martiali virtuti, potentissimo eas servare presidio. Atq; quod
literis emolliatur Martialis ferocia, et effoeminetur heroicus
impetus; dum libris affecti arma tractare nesciant. Fateatur
id Peligni raris alumnus, dum de suo ac Fratris diversifimo studio
sic canit:

Ille erat assidue savis agitatus in armis.

Apretus studiis mollibus ipse sui.

Quid? Quod et idem illud exemplo suo fortis quidem et invictus
in dicendo heros, sed in pugnando admodum mollis, ignavus, ac timidus
miles, Demosthenes comprobet. Is siquidem, ne scuti quidem sui
cui aureis literis insculptum erat, ΕΥΑΔΗ ΤΟΥΧΗ, inscriptionem
seritus, è praelio quodam turpissime aufugisse legitur. O quam
rari igitur Literati sunt, qui hosti in Patria sine incurrituri,
praedas agenti, obvia neq; conterenti, devastanti, perdenti, refu-
ge audeant. O quam rari Literati sunt, qui nidorem pulveris
bombardarii, tormentorum tonitrua, fulgura gladiorum, hastarum
vibrationes, sine abjectissima animorum conspernatione, aut sine pa-
co terrore sustineant. Timor enim et pavor humi serpens à gloria
fortitudinis actibus robusto ipsos sine retrahit. Quod si bella essent
labella, acies facies, praelii locus cibi oppipari et potus locus, cu-
sae cistae, spicula pocula, praelia praedia, Literatos quidem
meos fore debellatores censo. Eheu verò quam molles illi sint ad
bellicos tolerandos labores. Litera enim, quibus perpetuo incul-
plare ipsos emolliant, aut, ut molliori serbo utar, erendant. Quod
id norant Gothi, qui cum Graeciam olim ingenti cum terrore deva-
starent, et amplissimas atq; ditissimas Bibliothecas tanquam res

leviulas ex communi decreto vellent comburere; prudenter quidam intercessit, exclamando: relinquendas illas esse illasas, quum militie serenum, et aptum viriles Graecorum animos frangendi instrumentum essent. Videre hinc licet, quam nihili literarum officina à Marte tanquam parum necessaria scopo suo fiant. Quamquam enim verba multa de consiliis suis in bellorum tumultu adhibendis literati faciunt, quae non aliunde nisi è literarum fontibus hauriri posse clamitant: nihil tamen iisdem obtinent. Agendo res Romanorum, audendoq; crevit, non seignioribus literatorum consiliis, quae timidi cauta evocant. Seignities scilicet est, quam in Consiliis literati habent: timiditas et mera tarditas est, quam illi hostem sibi consulunt consiliis huiusmodi non raro accelerantes. Temeritatis huius Latinos Turnus Lutilorum lex apud Poëtam inculcat, eodemq; gravissimis increpat verbis:

Imo, ait, ô cives, hoc tristi tempore denum
Cogite concilium, et Pacem laudate sedentes
Illi armis in regna evunt.

Viribus, non verbis, utendum est in bello. Sed esto, (quod quidem literis penitus denegare nolo) literarum in hoc negotio requiritur notitia: non tamen adeo eam exquisitam esse oportet. Natura siquidem beneficio callidissimos quosdam videmus: quosdam etiam experientia tantum sibi militaris peritiae acquisivisse cognoscimus, quantum satis est, et quantum alii vel è sexcentis voluminibus colligere vix ac ne vix quidem poterunt. Nam munitiones istae primum à natura sui servandi causa monstratae, postea naturali hominum curiositate auctae, à PLUTO maxime conservantur: ut pote sine cives ope, ne sapientissimus quidem in hoc genere quicquam prestare potest. Ergo cum sine literis multum, sine divitiis vero nihil unquam in bello gestum fuerit, quod laude dignum sit idq; vel ipsa cotidiana rerum Magistra experientia, bonam utilitatem omnium sine munera, albo suo calculo adiecto approbat. Ita commendandas literas tandem censeo: ut suos submittant fascos, et Phœbi tanquam superioris auxilium venerentur.

Dixi.

A. N. S. A.

Oratiuncula Valedictoria

ad

Praclarissim: in Augusto Gymnasio Nisiaco Praeceptores et:

Evangeliam Pluti divitias, et Martis res bellicas, Auditores plurimum Veritas
non vulgaribus pro ingeni mei modulo laudibus janyam ornarim: Literarum tamen
longe majorem, longe praestantiorum nullo non tempore et fuisse et hodiernum esse
exyri est: qui non libens libensq; meam fateatur? Evare haud pauci numero
virtutem ac doctrinam, non vulgarem illam, non ventosam, non circumferantem
Sed eximiam, solidamq; aspirantes; nominisq; alio firman, constantem, mantalem
sibi paraturi celebritatem, eo stulium, curam, curam, industriam, mentem deniq;
omnem contulerunt: et alios bene et monentes, et dicentes et docentes
audiverint; ac libenter, non gravati, studiose, assiduo, diligenter, serio atq; ita
non eos ex cogitatu et q; praetercuntes, aut ad q; quodammodo solum gale
turint. Non possum heic indefessam tacere curam, quam cotidie navavit De-
mocrat; qui, cum animi aciem oculorum impulsi affectu existimaret, oculos
sibi ipsi exuisse memoratur. Sicut? Sicut de Pythimo Alexandrino Praeceptore
Caesariensi memoria prohitum habeatur: quod, licet oculis moute ab aetate ex-
cessisset, et ob id, Hieronymo teste, elementorum quos ignorat; q; cultura
tamen beneficio Dialecticam et Geometriam, q; vel nre visu indiget, per-
m ad tantam praeterca eruditionem pervenerit, ut Commentarius in Platonem
non ineruditor scripsit. Nam Plato ille Philosophorum quidam q; Deo
nre intelligendi solum, Sed et dicendi gravissimus Autor et Magister fuit
bitus. Habitus fuit omnino. Tantig ipsum Oratorum Romanorum Praeceptore
Cicero fecit, ut cum eodem errare sese malle quam cum alio vera sentire, se-
bere alicubi nullo ambigat, nullo erubescat: et tamen Aegyptiorum in Geometria
et Astronomia audire Sacerdotes; in Italia Arbitra, Timaeo, Ceto, Pythagora
doctibus curam dare non erubuit. Terunt quos eum triplici de nomine
Dicit quos agere solitum fuisse; primum quidem, quod homo non bellus, nullo
Graecus, non barbarus; postremo quidem, quod eo natus esse tempore, quo
cratem, humanae sapientiae quidam q; terreste oraculum, audire Praeceptore
posset. Neminem Aristotele Seta Peripateticorum Parente doctiorem, neminem
acutiorem, neminem in rebus vel inveniendis, vel iudicandis acutiorem esse
Romanis. Nobilitatis decus optimisq; dicendi artifex M. Tullius arbitrat.
Unde vero ille tantam sapientiae simul ac eruditionis luculentem sibi comparavit
Inde procul dubio, quod audiendi hanc consuetudinem utilissimam natus, cum
vixit integri sanctissimi Philosophorum Honorum, Platonem pro, doctorem
audivit. De Diogene illo Sinopensi miri homine ingenii, ne sine tua
nomine insignito, quippe alio mordaci, et nulla praeter volare vel arcula potest
quam non ille deridderet, quid dicam? In manu sua mihi magis
consultationem fecit: ita quidem, ut baculo ab Antipone e Scola ex-
eum tam durum inuenturum dixerit fuisse, quod, dum male ille diceret, ab-
ipse posset. Sed non Philosophos tantum, verum linguas.

Falsi vix potest, cur Omnis duodecimis inter Od. et Selerit et docerit,
qui nec per aetatem, nec per disciplinam Magister vel Rabbi dici poterat, nisi quod
eius Admirandam et Summam ceterum humanam excellentem eruditionem locus illi
Sedentes datus fuerit, hinc neq. nomen Rabbi, quod tamen abq. Solemni memo-
ritione meruerat, ei ante inaugurationem divinam datum legitur. Si fides prima
Salmuthi habenda est, non alia fuit ratio docendi discipulis Christi, et
alia Pauli: utrobique enim Sabant discipulos, nec projecti erant ad pedes Doctorum
cum demum a morte Gamalielis desierint discipuli $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ Sabantes
discere. Sed quam recte haec sese habent explicatio, verbi Achrum Sage
Satis denotant: quibus Sali et quomodi intermes animi cultus seculariter bene
tenore intimatur: $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ xala $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$
fuisse eum quam accuratissime institutum in legibus patriis, civilibus et
Ecclesiasticis, ita, ut amuly legum ac felices extiterit. Sicut vni de
illustribus Scaligeri, quod de Ludovici a Dico, quod de Iulii Cypri, quod
de Seldeni, quod de Salmuthi opinionibus sententiam; ea de re evolvenda
atq. ac legendae sunt Praeclarissimi Domini Functi nobis mira eruditione
referentissima Vales Altenbroender. In hoc quippe libro geminam Salmuthi
Petiti glossam inter tot opinionum divortia arripendam iudicat: quae illa e
Paulina illa Phrafi infert: Paulum fuisse educatum Hierosolymis in Contubernio
Gamalielis, cumq. eo gustiche cibum cepisse, eodemq. in lecto trichum $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$
fili arubisse, atq. ita pedibus affuisse. Evangelium autem ego quod
pro iudicii mei temeritate album calceolum. accuratiori q. formula expostio
Adicio: reminem tamen vitio mihi verisum autumo, si vultam Scriptorum
applicacionem intrepidè afferam: Hanc ysam S. Scriptura Phrafi ad oco
omnino disjunctos in genere Pauli inconvincimè referri atq. applicari posse. Sicut
enim? Nomen discipuli ad Doctorum pariter ac Quosum suorum fidelissimorum
pedes Selerit, eodemq. attentis et curis et animi auribus $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$
missis doctrina, virtutis et linguarum ornamenta $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$
Nomen magistrorum informatione suffulti et $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$
seam consiliorum, atq. his delectari possint, quae utilitatem justius, quam voluerit
afferunt? Nomen cometa ruminant, nig. suum sanguinemq. convertunt? Nomen
yphigis Praeceptorum insistant, cheba eorum sequuntur, ne incerto, quod quod
pede regentur, aut (quod fieri benevolentem solit) deorsum semel statim
cum molehà ac lactum regere uelle habeant? Non turpe ergo fuisse
dicunt, audire aliorum dea ac discere, quod ut proficere non nocuit.
Atq. hoc ipsum arduum et magnum virtutis Stadium a Salmuthi nomen
tenis hic exerit. Sicut enim? Amen et ego $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$
waga $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$ $\square, \gamma, \rho, \delta, \sigma$

inimè et sum *oratio* *gaguror* si rem literariam, apud *Mulas* *Nysiacas* à me
per *gudriemum*, et *good* excurrit, *gestam* *gustare* *hocty*. Sedi enim, sedi per
hoc tempore *guthim* (ad *Tus* abatem devocandae *Domine* *lector*, sedes in utraq[ue]
cum *Pietatis*, tum *Humanitatis* *Schola*, *Sacror[um]* *Sacrarum* *Mularum* *Charitum[um]*
domicilio, ut ex *dulcissimo* *reliquorum* *Practurissimorum* *Præceptorum*, ita ex
Tuo maxime *mellituro* ore *hauri*,

Erignid *Socratico* manavit ab ordine, *gucignid*
Doct *Clartus* *Somerunt* *atria* *turbæ*,
Erignid *Democritus* *visit*, *digitis* *tacendo*
Pythagoras.

Quidem omnia ubi ad *Sanioris* et *agrioris* *Judicii* *dignitatem* *probe* *reor* (*reor*
autem *Sagittale*) non immerito *exclamaturus* *mibi* *videor*. *Admirabilem*, o
laude *mea* *longè* *majorem* *Tunui* *rohi* *in* *informando* *dexteritatem*. O *summum* *Tunui*
postri *erga* *Magistros* *Suos* *amorem* ac *favorem*, *omniq[ue]* *comparatione* *sublimiorem*!
Sani *redamare* *amantes* *me* *Præceptores*, *curari*, *in* *oculis* *ferre* *mibi* *incumbit*.
Incumbit *mibi* à *nata* ac *voluntate* *illorum* *negligere*, *non* *vereri* *confutrum*, *mibi*
sit *religio*. *Obedientiã* *Magistris* *impendenda* *alios* *vincere* *certamen* *quidem* *omniq[ue]*
commendatione *divinissimum* *puto*. *Obligatus* *jam* *mibi*, *devictus* *magis*, *obligatus* *q[ue]*
reddere *omniq[ue]* *gratias* et *observantias* *studii* *cordi* *mibi* *ingram* *non* *erit*.
Gratiam *acceptorum* *memoriam* *beneficiorum*

Dum *memor* *ipse* *mibi*, *dum* *Spiritus* *hæc* *reget* *artus*.

animo *elabi* *meo* *hauri* *gustiar*. *Cumq[ue]* *starem* *honorem*, *parq[ue]* et *agvivalens* *pre-*
tium *iis*, *venè* *qui* *Sagittæ* ac *virtutis* *Suo* *me* *imbuerunt*, *referre* *gratias*,
referre *saltem* *gratias* *tantas*, *quantas* *animo* *conspicere* *possum*, *Summã* *que* *mitar*.
Et *quid* *mitar*? *Equidem*, *dum* *Parentis* *mibi*, *meorumq[ue]* *Impingorum* *suasu*,
et *Præcellentiã* *Tuas* *consensu* *aymbatus* *Ardemia* *Tempore*, *Sacro* *hoc* *Mularum*
Charitumq[ue] *domicilio* *relictis*, *adire* *impingui*, *ut* *præ* *pro* *singulari* *dexteritate*
ac *benivolentiã* *debitas* *meis* *vita*, *morum* ac *Studiorum* *Magistris* ac *Bene-*
factorib[us] *exsolam* *gratias*, *agvissimum* *esse* *agnosco* et *vidè* *enim*? *Annon* *raim*
egvurtia *aiata*, *hic* *et* *ad* *nullum* *honestati* ac *virtutis* *cultum* *condonata*
hinc *tamen* *Stulore* *virtuti* *videmus*? *Videmus*. *Immane* *quidem* ac *crudele*
animal *leo* *est*. *Hinc* *tamen* *Alynon* *Polyistor* *ap. Cellium* *donem* *immansi-*
mem *erga* *Androolum* *Servum* *maximè* *gratum* *fuisse* *observavit*. *Alio* *tempore*
Androolum *ille* *leo* *ubi* *in* *circo* *maximè* *vidit* *procul*, *reguntè*, *q[ui]* *admiratus*
stetit, *ac* *deinde* *sentim* *et* *clavide* *linguam* *notitabundus* *ad* *hominem* *excessit*.
Tum *quidam* *more* *atq[ue]* *vite* *Complacitiam* *comuni* *clementer* *et* *blandi* *movit*, *hinc*
minimè *sele* *corpore* *rejunxit* ac *cruray* *quo* *ac* *nomis* *prope* *jam* *examinate* *metu*,
hinc *leniter* *descendit*, *idq[ue]* *est*, *gratias* *aligando* *Stipem* *argentum* *rethipio* *subis* *lenis*
horrentem *recessit*, *amantemq[ue]* *Senjam* *vulnere* *intimo* *emissit*, *et* *q[ui]* *gloriam* *hinc*
de *re* *modò* *laudatq[ue]* *Cellig* *lygnerit*.

Haec gratitudinis bestiarum documenta sicut, quod dicitur, Iocose proferuntur
Ut itaque fidelissimum illud ac divitis omnibus devotendum ingrati animi vitium
cane suus et angue me fugere agnoscat omnes, Auctores pl: Honorandi
ante meum ex Pindo hoc Nisiaco discessum in D. Mnamlynus Fano, et
ulterioribus anfractibus hanc gratam mentis aram et artem cum brevi
emysalū eneo:

PRAECESORIBUS. ET. BENEFACITORIBUS. MEIS.
CHARISSIMIS. HONORATISSIMIS. BENE. DE. ME. ME.
IS. EVE. STUDIO. IN. AUGUSTO. HOR. IO. NISSAN.
GYMNASIO. SVABRIENNI. ET. EVOD. EXCURRIT. INTER
VALLO. TAM. PUBLICA. SVAM. PRIVATA. INFORMATIONE
MEIS. S.

Inde Nobilissimo, Amplissimoque nichilo huius Lejmblicae Senatus, plurimum
illius Misarum nostrarum Patrum, quos primo loco merito nominare
debi, à Deo P. O. T. q. Maximo omnigenam uti exopto, ita amicum
Salutem adhaerentem exopto, multa eidem me debere sicut obsequi
sua me ferens ob benevolentiam, quam eo à tempore singulari em
sum exoptus: quod primum hanc in urbem veni. Desiderio vero hanc
illam et summi ad coelum usque laudibus extollam non solum
solum, verum et alios, ad quorum tandem venire mihi contigit,
in eo interim multus, imò solus futurus: ut, ubi aliqua se occasio
obtulerit, omnium mihi exhibitorum magnorum certe imò maximorum
beneficiorum memoriam declarandi promptus paratusque semper existam
Id, quod dabo operam scilicet, me nunquam in censu venien jure quorum
qui beneficia accipere norunt, cadere neutiquam didicerunt.

Sed et cumulativissimam exoptativissimamque Salutem plurimum Reverendo Mini-
sterio Ecclasiastico à clementissimo horum omnium Parente, et postea
libertatis Vinlice unico ex Gerar juvenis grat: ut is, qui
discipulos à Patre caelesti mittendos in nos em meliores videre
fidos iussit, in eorum ore verba sua sonat, manusque sua eorum
eisdem protegat: ut vocum aeternae beatitudinis callem Auditorum
sua jure doceant: donec aliquando in omnes in fidei unitates
fidei Dei confirmata agnitione, viri perfecti evadant.

Tibi vero Vir Praecellentissime, nec non fidelissime meorum
Studiorum meorum Magister, Domine M. Christophane Fano,

Tibi, inquam, in Memoriam Tana, quod gratu mentis momentum ponam?
 Tuorum ubiq; beneficiorum dignitatem, quib; verbis potero, amplissimis, gratu
 vium, ornare non desinam. Magnam certe est, quod Tua Humanitati
 debeo: sed persolvere conari tum superbum est, tum injustibile mihi. Taciam
 igitur, quod hinc in re omni debiti solvendi facultate mihi sublata,
 tum molestius videtur, tum facilius. Persensio eadem, quod in institu-
 tione Tua fidelissima in hac Musarum sede fructus sum, summum ac-
 cre patrem Tuam in re amorem ac favorem. Et Deo igitur po-
 tentissimo univ. h; Satore ac Satore ex intimi iustoris penetralib;
 grato, ut summo Scholasticis, quae in me contulisti beneficia, cumulati-
 mi Tibi redundet, plurimiq; bonis clementissimi Te accumulet, atq; Tuam
 Tuarumq; Caritatum vitam Nestoreis exaguet annis, atq; quidem, ut
 intra Annum Serinia Tuorum

Torcat ac vigeat per et concordia dulcis

Cumq; fide pietas alta cervice valetur.

Præcellentiam Tuam si nichilum, si felix semper optet: ut
 prædara nominis fama, quae alata est bonarum literarum commercio
 exurgens, sese late per omnia mundi climata (ad extremam usq; Thulem
 jamjam diffusit, egregius Orbis eruditionis Pœnix audax.
 Sed et vestrum me esse totum, et nullo non tempore futurum profitemor,
 Præclarissimi, Humanissimi, Antiquissimi Viri, Dœ M. Vecbnere, Dœ
 Rictere, Dœ Schmid, in Augusto hoc Gymnasio Orientum laud
 nobrem, omniq; observantia et cultu omne per avem mihi deventrandi Præ-
 ceptores: quorum fidelissima informatione ac Xerxes apud cum in pietate
 tem in artib; et linguis utilissimis (ad discendum, in morib; item (ad
 bonitatis normam componendis publice partim, partim privatim non abrog
 magno meo fructu usus sum. Hoc vobis sanctè polliceor, quæ
 pietate Aristoteli Alexander, Agellorum Augustus, Plutarchum
 Trajanus, Saurum Antonij, alii alios moderatores et informato-
 res suos sunt profecti, eadem et in vos hinc semp futuram, cura-
 turamq; adeo seduli; ut ante terra vilet, vites ferat mare,
 leas in arbore nascuntur cœcis, qm; vestrorum in me mementorum
 memoriam illa delat, extingat, ardeat, obruat oblivio.
 Vos demiq; Nobilissimi Ornatiq; Juvenes, qui eodem Musarum
 Ornitumq; late meorum metrici hinc hactenus, et ad hanc metrum

quorum item meliora hinc mihi frui amicitia abq[ue] conversatione hinc
frui, quas possim, maximas reor, quod eorum in numerum alle-
gere me volui placuit, quos amore ac benevolentia, non vulgari
sed quibus constantiq[ue] insuper solitis, religiosaq[ue] reverentia, meorum
studia spirare mea contigerit, me committurum: ut amicitia
ac familiaritatis hinc meo ex amito memoria effluat, aut loco mutetur
et ipsa mutetur, aut evanescat: verum in id iustus debita
animi contentione nitar, ut illa ipsa omni generis officio,
q[ui] a me q[ui]dem exultari possunt, fovetur, alatur, confirmetur.

Dixit, VALE DIXIT

Christophorus Sebmannus
Bischoff Werda M. S. M. S. C.

ORATIO.

Nomine Mercurii ^{quae} et literarum et divitiarum
in mercatura usus
explicatur.

Concordia hoc in mortalitatis theatro nil inveniri pulchrius, nil deprehendi
gratius et acceptius, nil excogitari jucundius posse, nemo, nisi qui crebrum
in calcaneo gerit, aut pectorem pro corde, fungum pro capite habet, fa-
cile ambiget. Et certe res haec Demosthenem aliquem aut Tullium require-
ret, si pro merito laudari, laudib[us]q[ue] suis ad caelum usq[ue] evelli deberet.
Tanti namq[ue] momenti res est Concordia, ut et ipse DEUS vehementissimè
eadem delectetur, singularemq[ue] inde sibi voluntatem animi capiat, si ho-
mines Concordia coalescant, et inter se consentiant. Promittit utiq[ue] avar
Concordia DEUS, et felices dat successus, et secundat omnia, et suavis vitam
donat longam, vitam donat felicem, et plurimis bonis abundantem, nec
tamq[ue] donat. Nec minus et homines delectantur Concordia.

Norunt quippe non tantum animorum conjunctionem bonam et jucundam esse;
 sed et, Salustii verbis, Concordia res parvas crescere non ignorant.
 Et qui ignorarent? Verissimum enim Salustianum dictum comprehendunt, dum
 vident, Concordiam in Republica primas tenente, omnia bene administrari ac
 gubernari, sive res Chori sint, sive Fori, sive Tori, nec ullo tempore quicquam
 desiderari, quod ad salutem publicam spectet. Quod si quis igitur summam
 ac immensam Concordia utilitatem in dubium vocaret, dignus omnino foret,
 qui Anticyras navigaret, helleborum ad bene perurgandum caput sicuturis.
 Etenim vero quam dispar est ratio discordia! Ut enim Concordia res parvas
 crescant; ita discordia maxima delabuntur. Descendite, quos in vometipso,
 Auditeores, sensu paululum omnes colligite! Experiemini certe exemplo vestro,
 quid damni sequatur: si hic dicat: Sic volo, sic jubeo, stat pro ratione volun-
 tas; alter: Id nolo, renuo renitor, repugno, nostro rumpantur ut Nica Cetro.
 Nihil quippe aliud in tali urbe, in qua discordes sunt cives, etiamsi vel ipsa Roma,
 Splendidissimam per universam orbem olim omnium civitatum caput, foret,
 expectandum, nisi corruptio, nisi eversio, tandem et ipse tristissimus interitus.
 Patet id hoc nostrum, proh dolor! seculo domestico ipsius Germania nostra
 exemplo. O quam bene res universi Imperii Romano-Germanici stare, si absq[ue]
 discordia civium foret: quae maximam quidem partem ex diversitate Religi-
 onis oritur. Non Gallus, non Suecus, non alius quicquam externis hostis ad-
 versus communem nostram Patriam quicquam valeret: si concordēs Ordines Imp-
 erii essent. Conscribitur quidem undiq[ue] miles; classica canuntur: ad arma ve-
 cantur undiq[ue] Cives: sed quis de firma animorum conjunctione cogitat: quae
 rerum humanarum optimum est praesidium? Adeo scilicet discordes Civium
 animi sunt, ut bonae fanae fideiq[ue] sanctionis Myta vivendi facultatem plane
 detestentur, libentisq[ue] vitam cum morte commutare velint. Halcyonia
 siquidem nostra in gravissimam tempestatem hodie degenerarunt, belliq[ue]
 fulmen tot provincias, totq[ue] florentissimos Germaniae populos percussit, ut
 auream pacem jam deposcamus omnes, expectemus omnes. Merito proinde sal-
 tissimis lacrimis deploranda rixa sunt, quae in hoc Misarum Charitativq[ue]
 domicilio inter nos quidem intercedunt. Etenim nisi illis mature re-
 sistatur, infinita inde damna humano generi sunt promanatura.

Quod ne fiat, sedulo mihi providendum, modo sententia mea locum apud Vos,
Auditores venerandi, inveniat. Ut autem facile locum ei detis etiam atque
etiam vehementer a Vobis, linguis animisque fautoris contendo. Ego quippe
qui ipsius mercimoniorum ac literarum Praesidis partes sustinco, iniquissimum
vror fore: si altercationi hodierna sapienda operam non locavero. Concedo equidem
divitiarum magnam et dignitatem et utilitatem, cum in omnibus, tum praecipue
in mercimoniis gerendis esse. Quid enim? Nonne, ut de divitiarum dignita-
te ac utilitate primum dicam, divitiae sunt, quae in ordinem Anglistimum afficiunt.
Nonne divitiae sunt, quae Iudicem in foro legunt? Nonne divitiae sunt, quae
ad dignitates evehunt, et Equitum ordinem a plebe discernunt? Nonne divitiae
sunt, quae in castris omnia ordine iusto conservant? Divitiae utique divitiae,
consente illo Naturae Compendio, Nasone, faciunt, ut dignis ad summum hono-
ratis culmen evehatur, elevatur, extollatur. Unde et illi, qui divitiis praediti
sunt, se dignos esse putant, qui imperent. Se enim habere existimant: quae
rum causa digni reputandi reguntur populi. Ut vero divitiarum magna est
dignitas, nec est minor in omnibus promiscue rebus earum est utilitas:
Sunt enim Philosophorum in Peripato Principe dicente ac docente, instrumen-
torum et rei familiaris et Reipublicae multitudo. Ita commerciis potissimum ge-
randis et exercendis inserviunt. Commenciorum summam in civitate utilitatem
esse, nemo dubitat, nisi qui ea generis tolli e Republica cum Anabaptistis
velit. Etenim sola recludunt vias, patefaciunt portus, itinera terris,
litoribus mare, litori mari reddunt, diversaque gentes ita miscunt, ut, quod
gentium est usquam, id apud omnes natum esse videatur. Nempe
quum Providentia divina uni alicui regioni non omnia includat bona, com-
ercia, haec praesto sunt, ut licet vitiorum passim seges, nihilominus tamen largae
bonorum messis in Patriam transferatur. Num ergo aliud quid
in humanis rebus sit conducibilis commercis, merito Coelus Re-
ligimus ambigit. Est quidem ambigeret, Vir coelo et cedro dignus.
Ecce enim commercia ad victum, ad cultum, ad praesidium, ad deli-
denique vita pertinentia comportant: ut fiant quodammodo cunctarum
communia. Non omnis quippe terra omnia fert: ideoque defectus huius alie-
rius rei copia supplendus, quod quidem, uti permutatione olim, sic nunc nunc

meae pecunia solutione efficitur. Pecunia, Pecunia videlicet, cui obediunt
 omnia, optimis nervis hodie commerciarum. Et ut Caesar, terrarum ille
 Calcator Orbisq; domitor, duas res predicabat, quibus quareretur, et conservaretur,
 et augetur potentia, militēs nempe et pecunia: ita non minus duas res hodie
 predicanda, quibus quarentur, et conserventur et auquantur commercia, solertia
 et pecunia. Recte proinde, qui Pluti nomine peroravit, dixit: quod pecunia et ad vi-
 ctum et amictum parandum pertineat. Pecunia enim uterq; venalis est: indeq; quis
 quis argentareo medio destituitur, victu omnino amictuq; ipse destituitur. O summam pecu-
 niam in commerciis agendis necessitatem! O summam ejusdem ut in aliis rebus
 quibuscunq;, ita in commerciis provehendis utilitatem! O et summam necessitatem aequè
 ac utilitatem pecuniarum in victu amictuq; vitae huic necessario parando! Sed
 liceat mihi nunc pace vestra, auditores, orationem deflectere, eandemq; paulatim ad
 literas convertere: cum haec omnino, si non magis aequè tamen ac divitiae in commer-
 ciis necessariae sint ac utiles. Literae videlicet non solum adolescentiam alunt, sen-
 ctatem oblectant, secundas res ornant adversis per fugiam ac solacium praebent,
 delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, vesti-
 cantur; sed et non parum commercia promotum eunt. Si namq; solis
 divitiis absolveretur mercatura, quo, quae sequentes peregrinationes facerent:
 quibus partim Polytropiam sibi acquirunt mercatores, multorum hominum
 mores videndo, ac locorum exterorum conditiones, constitutiones ac sanctio-
 nes aliarum Republicarum notando; partim etiam Polyglossiam,
 linguas exteras addiscendo. Nec vero tantummodo eas discunt, quarum
 necessitatem omnino mercimoniorum successus flagitat; sed et alias cognoscunt,
 quae magis splendorem juvant. Latinam, verbi gratia, linguam praeter
 ceteris discunt: quae omnium confessione eam dignitatem obtinet, ut, si non ex-
 actè, ruditer tamen ab omnibus fere addiscatur. Euge verò, boni Viri;
 qui ubi literas ex professo non tractatis; tamen cum eas non nihil ad
 ipsarum estimationem augendam facere autumetis, ubiq; eandem cognitio-
 nem jactatis, et semilatinis interdum, iisq; corruptis vocabulis visum illis:

Quos agit penna metuente solvi
 Fama superstes,

movetis; adeoq; et ipsa conscientia vestra convicti pulcherrime pariterq;
utilissima rei dignitatem profitemini. Neq; tamen id obstabit hinc, quod pluri-
mi eorum incuriosi sint. Nam et raro aliquis occurrit, qui usq; adeo om-
nis literaturae ignarus atq; rudis videri velit. Et si forte quisquam oc-
curreret, non ideo melior, sed contentim a reliquis haberetur, quin semetipsum
juvare id hominum genus nequeat, sed alienis oculis videre cogatur. Arithme-
ticae studium, quam necessarium sit negotiatoribus, nunc videmus. Maxime veri-
his id necessarium ob tabulas acceptorum et expensorum esse iudico. Eas namq;
etsi alterius fidei committere interdum possis: tamen metus est, ut fallaris, et pro-
sumis homines, privatae utilitatis quam herilis exactior geratur ratio. Date
michi hinc veniam, venerandi Auditores, mihi gratam, vobis forte non molestan: ut
paucisper in Arithmeticae laudes excurrem. Navat enim, navat numerandi Sci-
entia Disciplinis caeteris quibusvis utilissimam operam: nec et quaequam sua pec-
nitet operae, quam Arithmeticae studio impendit. Experientur, me-Christe,
Arithmeticos usum Grammatici, experientur Poetae, experientur Oratores, expe-
riuntur Logici, nec minus et Theologi, Iuris-Consulti, Medici, in honorem illius
experientur. Exquidni omnes, omnes usum tam divinae Scientiae experi-
rentur? Praeque siquidem Disciplina multa ex Arithmeticae munere accepta habet.
Quid enim Grammaticae addit numeros, Singularem et Pluralem? Nonne Arithme-
tica? Quid Poeticam in numerandis pedibus juvat? Nonne Arithmetica?
Numeros quid dedit Oratorum Rhetoricae? Nonne Arithmetica? Arithme-
tica, Arithmetica est, quae et totam orationem numerosam facit. Et quid
Syllogismus in Logicis est? Nonne computatio quaedam est? Ex numeris enim
notioribus, h. e. duabus praemisissis, tertium ignotum h. e. Conclusionem col-
ligit. Imo vero non solum artibus Arithmetica inservit liberalioribus, superio-
rioribus inservit Facultatibus; sed et cum excellenti suavitate, et suavi excellentia
latisime sparsam in omnes partes humanae vitae habet utilitatem. Nominat enim
Auditorum, si potestis fratrem aliquem humanae vitae, qui non numeret? In Choro
aliquis est? Numerat. In Foro est? Numerat. In Foro est? Numerat. Nu-
merat suprema; numerat media, numerat infima cavae homo. Numerat pa-
uper, numerat dives: omnis numerat homo, estq; ipsi facultas numerandi propria.
Atq; sic quidem Arithmetica non levis illius literaturae pars est, sed ipsius

Mathematicæ, difficillimæ sanè Disciplinæ, quæ primùm apud Ægyptios exculta
 est, primùm fundamentum. Ideo et difficillimò labore à nonnullis acquiritur: qui
 id tùm agunt, re ipsa probant: non solis divitiis absolvi mercimonia, sed omnino tan-
 quam Superioris literaturæ agnoscere regimen. Porro mercatori quoque convenit consti-
 tutiones tempestatum, locorum conditiones, et talia alia observare: ut ex iis, quasi vel
 penuria, vel copia frugum conjiçiatur, et sic pretium aut intendatur, aut remittatur.
 Ex naturali Scientia hæc petenda: quæ fundamentum Scientiarum est aliarum
 omnium, corpus naturale cum principiis, cum affectionibus, cumque speciebus nobis sistens,
 quatenus nempe illud est tale. Sic et Civilis Prudentia omnino ad mercaturam re-
 quiritur, nisi damnum pati velit, si imprudenter res gerat suas mercator. Ad autem
 quam sæpe fiat, Baneeæ-corrüptores, ut vocant, me non recensente, damna alia quævis,
 quæ ex imprudentia mercatorum nascuntur satis superque testantur. Illi enim, dum
 divitiis suis confisi, temerè emunt, venduntque, amplissima quoque profundunt patrimonia.
 O si ipsi ab agricolis melius consulere rebus suis consulerè didicissent! Non certè tan-
 tam jacturam rerum suarum fecissent. Nam agricola licet longè mercaturam inferius
 vitæ genus sectentur, georgicas tamen suas præceptiones, primò à Clarissimis Latini-
 tatis Autoribus, à Varrone nominatim, Columella, aliisque collectas, serieg continuè à Ma-
 joribus deinceps acceptas habent, quas observent, si rebus suis rurescribis quam
 optimè consili velint. Næ malè multatur ager, in quem rarissime proficiscitur Domi-
 nus: aut in quo seoni atque umbratili mora desidet: quamvis à primo jubaris ortu in se-
 ram usque vesperam et operarum et jumentorum desudet labor; quamvis arando terra pro-
 scindatur strenuè et effringatur iterandò proficisja: deinde et conseratur semine optimo,
 satisque aspirent salubres auræ, felix anni tempestas; vix proficietur ad summam tamen,
 ni Paterfamilias ad partes ipsemet veniat: qui et præcipiat opera, et spectet, suam præ-
 sentia soletur facientes haud tantum, sed corrigat etiam; nunquam non mandatorum
 exigat fidem. Gemellum in modum, mercatura malè multatur, quæ improvidum
 et luxuriosum habet cultorem. Sic enim si Mercator a sole oriente usque ad noctis
 meridiem Baccho litare, mercaturam verò parùm, imo propter nihil curare ve-
 lit, certè nihil aliud futurum est, quam fœda Baneeæ corruptio. Denique
 si omnis vita legibus administranda et conservanda est, ne quid licenter et vitiose

agatur, nec minus et mercimoniis sua sunt leges, ne vi potentum oppri-
mantur minores, neq; Iustitia ipsa pessumdetur. Has vero omnes
Civilis Prudentia, jurisq; ratio dicitur. Quod si ergo ad tribunal rix-
forte, ut non raro fit, exorta componenda sunt, si iudicia et exercenda
dicat mihi aliquis, utrum divitiis sibi emendum, an scientia et ratione obte-
nendum? Scientia utiq; et ratione id obtinetur: si iudex alias bonus
sit, nec respectum personarum habeat, aut donorum sit cupidus. Unde
iterum non excusandi sunt, qui aliena opera peragunt, quod ipsi praestare
possent, si literas didicissent; quia potius negligentiâ aruendi, quod rem,
quam tantopere utilem et necessariam sibi norunt, addiscere noluerint.
Et sic iterum licet in aliis, quod ipsi rudes sint, literas venerari coguntur.
Qua quum ita sint, neminem in laudabili hac Eruditorum Concione affore mi-
hi persuadeo, qui e dictis meis jam non facile colligat, literas Mercatorum
ni quoq; necessariae esse divitiis: vos vero, Iuvenes Ornatisimi, Commilita-
nes suavissimi, colite literas indefesso studio! Perdius et pernox quisq;
vestrum incumbat in literas, nec et arctior somnis quempiam vestrum
occipiet, quam utile aliquid quotidie didicerit.

— Didicisse fideliter artes,
Emollit mores, nec sinit esse feros.
O si quisquis vestrum haec cogitaret, non certe tam frigide tractaretur
studia, prout, proh dolor! a multis fieri solet. Pauci enim cogitant,
quid Poeta sibi velit, quum canit:

Multa tulit fecitq; puer, sudavit, et assit,
Qui cupit optatam cursu contingere metam.
Repeto proinde brevem meam Paransiam, atq; iterum dico: Colite indefesso
studio, Iuvenes, literas bonas, hasq; per omnem vitam amare! Ne enim dignae
sunt, quae excolantur, quae amentur, quae magno aestimentur: quum praeter hoc, quod
incendio, nec naufragio perire possint, tot tantisq; usibus omne vitae genus perfundant.

D S X S

Ich: Christoph de Berg
I. qves Silesius.

in quā
Iovis nomine tota de literarum et divitiarum emi-
nentia controversia decisiva sententia conci-
diatur.

O Tempora! o Mores! Ciceronianā hāc exclamatione, merito in per-
versissimum seculi nostri morem invehor: quō, quicquid in usum hominum
de coeli clementia largitur, et terra fertilitas producit, indigne abusus
corruptitur, rebus praestantissimis ac acutissimis quibusvis ad nequitiam, ad
luxuriam, ad superbiam converfitur. Quid? Nonne vestes, quae homini datae ad pec-
candi fovitatem legendam, in apertissimum peccatum hodie abeunt? Id videli-
cet quod velamentum turpitudinis dicitur esse voluit, theatrum fit gloriationis:
quod abiectionis est indicium, fastus ac superbia fit argumentum: etiamsi mi-
hil navis sit stultum, quam in veste gloriari. Perinde si quidem est, ac
in masticæ, quod est in proverbio, aureolam quærere. Quid porro? Non-
ne homines, ventri ac gula dediti terra frugibus, quas ad vitam necessari-
as, ad potum et victum utiles, providissima omnium rerum mater, Natura
uberissime suppeditat, ad portentosam luxuriam, Thracum more, abutun-
tur? Moderata videlicet illa cibi potus sumptu vetustiori seculo frequen-
ter utopiam migravit, vivetis hodie loco temperantia immensa luxuria, vi-
get helluandi, comedendi, debacchandi licentia, ipsa vix amplius, vi-
procediatur, habet. Abiecta nempe aut rejecta plerumque omni frugali-
tate ac continentia domestica, immodica gula voluptates, damnosissimae
luxur genus omne, amoenitatis, elegantiae, et cultioris vitae nomine ob-
repunt. Quotusvirque enim est, qui noctes diesque peroracari vereca-
epulis, in ludis, in pompis consumere soleant, neque necessitatem illorum,
neque usum respicienter, sed omnia splendori subinde ac corporis volu-
ptati tribuenter. Unde tot vitia exsurgunt, quot numerari vix possunt.
Ne dicam, quod gravissimum ac acutissimum malum, egestatem
puto, inde nascatur. Ut ita res utilissima aut ad superbiam, aut ad
injunctam, aut ad luxuriam nequissimo convertuntur abusu; ita nec
aliena, nec, vitio seculi, ab abusu libera sunt litera ac divitiae.
Nec vero opus est exemplis longè petitis id demonstrare, quomodo vos
ipsi venerandi Auditores, atrocissimam et nocentissimam hinc auribus
vestris hauseritis de literis ac divitiis controversiam. Cui malo, ut
mature obviam eatur mearum arbitror esse partium, ut, quibus me-
dis amici iterum conspicerent litigantes, unice proponam. Dabi-
tis proinde, Auditores venerandi, mihi veniam, si ab elegantiori
dicendi ratione nonnihil recedat oratio mea. fiet enim ut sine
ullis luminibus aut flosculis oratorum ea à me proferantur,
quae ad praesentem controversiam decidendam facere videntur.
Duo vitae humanae sunt praesidia: quibus inopia hominum cumprimis
nituntur atque in summum se efferunt, Litera et Divitiae. Illae a-
nimam perficiunt; haec ad corporis curam sunt utiles: illae sunt virtu-
tum fundamenta; haec instrumenta. Utraque tam ad Ecclesiam, quam ad
republicam, nec non ad vitam communem quam maxime sunt necessa-
ria: utpotè sine quibus res magni momenti fieri nequeunt. De divitiis
vero laudibus cum jam satis ab Antecessoribus meis dictum sit,
nihil dicam amplius. Larga quidem rei dicenda seges sese hinc ef-
ferret: cui edisserenda ne divinus quidem Plato, nec disertissimus Romuli
Aepotum Tullius, sufficeret. Et, quoniam in compendium cogere e-
brevis etiam ac leviter enarrandis inhaerere non potest: ne dicam, quomodo
accessu luminum claritudinem diei juvare viderer. Sufficit in-
firmis fulero nitantur; sed et divina visum sustineantur. Dum
vero literarum potissimum laudes silentio involvo, (quippe quae sa-
peras indicabo: quas mutuo sibi litera ac divitiae praestant. Ecce
enim litera omnino usum divitiarum praescribunt et dirigunt, ne
aut excessus aut defectus eum corrumpat. Magnum equidem est
esse divitem, habere auro et ebore tecta laquearia, strata habere

marmore pavimenta, convestitor purpura parietes ha-
bere, amplam habere pecuniam, aut immensas possidere opes.
His enim et amici, et nobilitas, et honor, et in cuius acquisiti-
one satiamur et acquiescimus, Sapientia, conciliantur. At ve-
ro eo tristiora oper secum ferunt pericula, quo sunt ma-
iores, eorum majorum malorum sunt irritamenta, quo sunt
maiores. Ne dicam: quod oper saepe ad pessimos perveni-
ant homines, et quod et ad crudiones perveniant, qui a-
ridiores sunt pumice. Fluxa sunt (libere fateor) divi-
tie et mutabiles, magis ipsam (proh dolor!) egestatem zela-
bantur. Num dicitur, quod Pompeio, cive et Senatore Ro-
mano, erat: cui, cum Cajus vetus cognatus, hospes novus,
aperuisset Caesaris domum, ut suam clauderet, defuit pu-
nis et aqua. Is certe qui flumina in suis orientia et in
suo cadentia possidebat, mendicavit stillicidia: fame tandem
atque siti in palladio cognati perit: dum haeret illi Cajus pu-
blicum funus esurienti locabat. Porro quod opulentior De-
made. Demadem puto, cuius totius Philosophia Venus ac
Lyra, Plutarchus meminit. Certe tantum in pecunie por-
tandebat: ut nihil sibi deesse fateretur. Ingenter vero
divitias suas per luxum ac libidinem tam temere perdidit:
ut civitate eieceretur, non haberet, unde solveret multam,
quam Athenienses ipsi irrogaverant. Superfedeo plura
memorare eorum exempla, qui quum divites omnibus afflu-
xerint, tamen, cum sine ratione ut temere usi sint, sum-
mo oppressi sunt infortunio. Sed contraria videamus nunc
exempla quaedam. Horum videlicet duo videamus exem-
pla: qui sapientissimi simul et doctissimi fuerunt. Melius
utique, melius divites Ptolemeus Philadelphus, eruditissimus
simul ac sagacissimus Aegyptiorum Rex, uti notat. Is quippe
omnem pecuniam suam adornanda, instructissima Bibliotheca,
qua millibus septingentis librorum constabat, et bello
demum Alexandrino conflagraverat, impendit. Non absimi-
lium huic fuit publicus ille orbis hospes, et re et nomine ma-
gnus, Alexander Macedo, Regum omnium longe victoriosissi-
mus. Multa siquidem ille per Graeciam et Asiam hominum mil-
lia, teste Plinio, immensis sumptibus conduxit, qui viro non so-
lum in dicendo; sed in maxime, etiam philosophando incompa-
rabili, Zepiateticorum omnium Principi, Aristoteli histori-
am animalium conscripsero, suam locarent operam. Uterque
videlicet quomodo opibus uti conveniat, literis edocui-
rant: sine quibus certe non aequo bene usi fuissent sunt opibus.
Huc, huc igitur properate occurrat, et a duobus laudatis Regi-
bus verum divitiarum usum sumite: qui imprudentissimo pari-
ter et impudentissimo ausu, literas apud imperitum vulgum
in contemptum vocare haud erubescit. Diserte et haec si-
mul prudentiam sectari, quae ut res universas regit, sic
et divitum modum praescribit harumque amorem moderatur, ne
plus iusto excedat. Nec enim peccant divitiae, in quan-
tum felicissimo incremento non solum omnem hominum vitam,
sed cum primis literas juvant. Vah! quam necessariis sumus

literarum studiosis sunt faciendi, nisi omni literarum co-
gnitione privati velint! Non nominabo opificia apud vos
venerandi Auditorer, sed quot eorum recensere fas est, ma-
gni quidem ipsi aut disciplina artificii in mercede et cul-
tu, aut celebratio denique in instrumento tuendo et perfici-
endo opere constat. Sed longe majores sumitur illis facien-
di sunt, qui se dederunt literis suamq' aetatem in excolendis
tradendisq' studis occupant. Sumitur certe ipsi a prima
pueritia usq' et prope infantia in Praeceptorer, in liberor,
in cultum ipsam ingenium tum caetera vita, honeste degenda,
praesidia perpetuo faciendi: tantiq' sapius sunt, ut patri-
moniorum fructus hant tantum omnes, sed ipsa quoq', et
quod praeerea in mercedibus, ac praemii industria sua gra-
verunt exhaustant, atq' consumunt. Quare si quis ex me
scire quereat, quid primum, quid secundum, quid tertium
subsidium studiorum feliciter tractandorum esset: ego illi.
co ipsi responderem, primum scilicet esse subsidium pecuniam,
secundum pecuniam, tertium pecuniam. Sine pecunia si-
quidem vix aliquis ac ne vix quidem ad altiora in literarum
studis aspirabit: quum pauper ubiq' jaceat, isaq' pauper-
tas nimirum dura mater sit studiosis. Non immerito proinde
animum meum admiratio subit, cur, Momi qui pariter egit,
res adeo utiles ac nobiles tam diu prosecutus fuerit con-
victus. Et vos forte, Auditorer, mecum miramini: cur tam
literas, quam acerrime divitias perstrinxerit Momi asseda
studios contradicendi magnorum incommodorum arguerit.
Sed omnis esset admiratio. Expertum enim habemus, pluri-
mum id esse voluptati omnia spernere, conviciis proscindere
ac ridere. Item viri res majoris momenti a se qui regue-
unt, haec traducunt, Theonino dente rodant, et, rescio
quibus verbis ipsas omnibus exosar, reddere conantur. Non
avaritiam, non luxuriam, non superbiam, non ingrati animi
vitium, non injustitiam, cujus vel solum nomen omnibus bonis
invisum est, taxant; sed ea, quae ad gloriam ducunt famamq'
conciliant nunquam inter morituram reprehendunt: ut haec
ratione eos deterreat, qui ad altiora aspirant, nomenq'
aeternum consequi studiose et anxie allaborant. Unde et
majorem Momus operam in carpendis us, quae humanis ani-
mis adimere squalorem, afferre honorem, parare splendo-
rem possunt, adhibendam sibi statuit: quod difficilius in
iisdem rebus impetrandis labores suscipi videt. Novite-
ria, quod facillime homines ab us, rebus se abduci pati-
antur: quae cum aliqua turpitudine, labe ac incommodis
plurimum sunt conjuncta. At verum quid ille hoc pactus ali-
quid nisi egregiam suam inscitiam prodit: quid aliud nisi
stultitiam et levitatem suam prodit: undiq' si quidem ea,
quae ab usu peccantur, congruit, usq' vero praestantissi-
mos vel dolose omittit, vel leviter saltem tangit. O nu-
quam plauffra! o stultitia protervitatem. o perfrecta
frontis malitiam! Nonne levitas, nonne malitia foret
res laudatissimas ac sapientissimorum virorum suffragur
dudum probatas vituperare. In ea videlicet tempora
incidimus, quibus non vulgaria, sed praestantissima quaeq'
perstringere licet. Inde et vel Homeri, vel Platonis,
vel Ciceronis aetatem vivere nobis videmur. Legimus enim

56

Zoilum, neq' M. Homero, neq' divino Platoni, nec aliis
Summis viris pepercisse, sed in ipsos acram stylum strin-
gere nullum unquam dubitasse. Deoq' non immerito Poeta
canit: Ingenium magni livor detrectat Homeri:

Quisquis ex ex illo, Zoile, nomen habes?

Nec vero unus Momus de carpendi licentia olim notatus
habetur, sed et Gellius in Ciceroe invenit, quod reprehen-
deret; Pollux in Livio, Augustus in Salustio, voces ranci-
das et antiquatas notavit. Eadem et hodie fabula sed
mutatis personis agit. Sunt enim, qui literas invadunt:
sunt, qui divitiarum ore maledico propter abusum tradunt.
Certè enim quemadmodum felicitantibus omnia sunt a-
mara, omnia, acerba, non vero illi, qui integrè valetu-
dine fruuntur: sic ejusmodi vitiatis mentibus, quæ tan-
tum libidine reprehendendi in alios flagrant, ipsamet ve-
ro multo laboribus longiorq' vigiliis ne quicquam boni præ-
stare valent, res præclarissimæ quævis, plane inutiles vi-
dentur. Haud absimiles nempe nocturni sunt. Inauspica-
te enim hæc aver nocturno clamore quietem turbant:
sic conviciatores hæc pacem publicam. Coturnix, alius
fastidit, sanioribus, veneni semine nutritur: sic Momus ac
Zoilus omnes verum laudabilem naturam fastidiunt ac vi-
tiosè delectantur abusibus. Novunt quippe in orbe ni-
hil occurrere, quod, si malitia hominum obiciatur, non
abusu corrumpatur, indeq' et vituperium mereatur: et
amfi alias in se sit laudatissimum. Tanta, tanta igitur
cavillandi libido carpendiq' licentia passim grassatur,
ut nihil propemodum tam solide doceri, nihil tam perspi-
cuae proponi, nihil tam circumspectè dici queat, quod a-
deo immune ac tutum, sit ab omni morfu, insectatione vel
censurâ malevolentium, aut quod calumniam effugere
possit. Vah! quid non Aristarchi conatur ambitio? quod
non caussatur spurcissimus ac maledicentissimus Thersis:
ut inveniat, quod supillet, quod eludat, quod tra-
ducat, nasos suspendat adunca. Philosophiam rem esse
prestantissimam, quivis fatetur, qui primis saltem
labris eam degustavit: imò matrem omnium bonarum ar-
tium esse, quæ non primùm ad pietatis cultum, deinceps
verò ad modestiam animiq' magnitudinem revocet, quæ
ab animis nostris, tanquam ab oculis omnem caliginem
tam longè dispellat, ut omnia supera, infera, prima, ul-
tima, media cernere et perscrutari valeamus, nemo faci-
le inficiabitur, nisi qui rerum philosophicarum plane est
ignarus. Nihilominus tamen hereticæ errorum, mater
heresium, magistra disceptationum, audit. Et quæquam
per se res pulchra et suapte naturâ salutaris sit: abu-
su tamen valde corrumpitur. Nempe ut medicina ad sa-
nandum utilissima, tunc quidem, quum venenum admisce-
tur, non remedium est morbo, sed exitium potius, laboran-
ti affert; sic Philosophia, ad curationem animi haurienda,
si ambitionis atq' superbiæ, veneno inficiatur, non men-
ti ullam sanitatem, sed furorem atq' amentiam ingene-
rat. Annè vero abusus hic tolleretur rem ipsam? non
certè tollere abusus rei rem ipsam potest. Lariter so-
res habet cum illis, quæ in dedecus divitiarum ac di-
vitiarum sunt dicta. Contingit enim et ipsis opibus ac di-
vitiis, ut illis abuntur homines. Quare, quæ in dedecus
divitiarum ac literatorum dicta sunt, omnia ad abusum, non

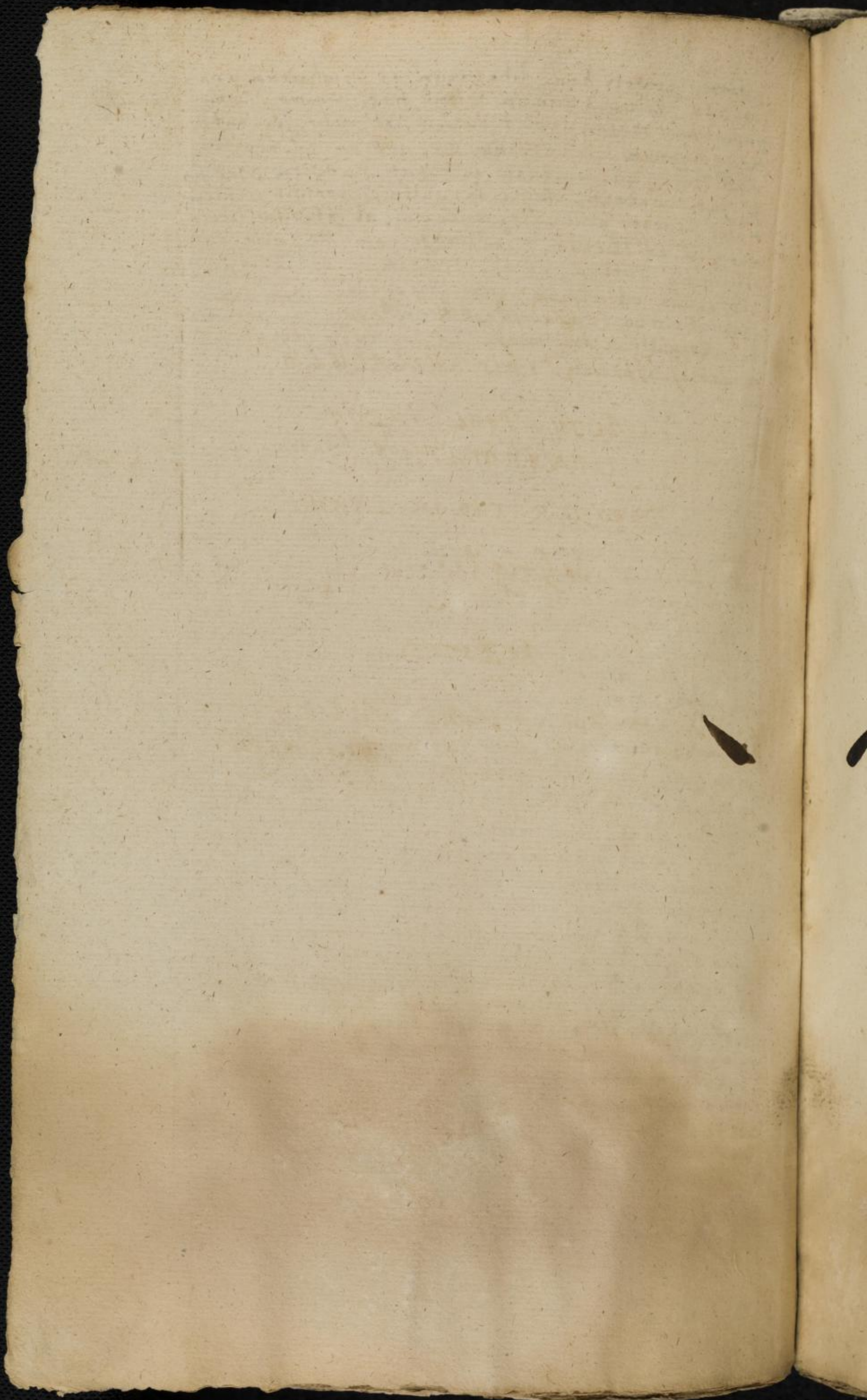
ad verum usum pertinent. Nam vel avaris, vel pro-
 digis conveniunt dum interim media via incedunt divi-
 ter laudati, quorum imprimis munificentia in Musis et a-
 liis res laudatissimas celebranda foret, si tempus permitte-
 ret. Similiter nec de literis, qui sapientiam sectantes, ad
 ejus precepta res suas exigunt, vera sunt, quae dixit
 quartus Declamator. De us potius intelligenda, qui aut
 vanam sibi scientiam imaginantur, cum quovis rustico
 sint rudiores, aut nimiam scientiam turgent, cum parum
 saltem sapiant. Sed quia vile hoc ipsis videtur plerumque sa-
 piendo desipiunt, aut tandem natura vitio, non ut profint,
 sed ut, quicquid velint, possint, literas tractant. Dum itaq;
 dicitur omnino patet, quam iniquè id omnibus tribuatur,
 quod nonnulli saltem tuunt: mitto hunc locum, et ad illius
 orationem transeo, qui nomine Martis dixit, quicquid de u-
 rurg rei, literarum et divitiarum, quae in bellis habent,
 pamentur dixit. Et sane satir honestè ille quidem de literis
 pensit, atq; earum usum aliquantisper predicavit: attamen,
 dum dicitur literas postposuit, idem exisse mihi videtur,
 quod is, qui currum rectori ejusdem praefert. Etenim
 cum media tantum quaedam sint bella gerendi, praeter
 quae plura alia adhuc (videlicet exercitus, arma, tor-
 menta bellica, comaeatur, et alia de hoc genere subsidia
 belli) requirantur, illorum autem omnium unicus praeser
 ac dux sit ratio et militaris prudentia, haec plare non
 urg adeo, ut videbatur, leviri, sed satir exquisita re-
 quiritur. In urdem siquidem rebus hic peccare non licet
 sine ingenti periculo. Memoriar veterum mihi heic lu-
 strate, Venerandi Auditorer, Romanorum Graecorumq;
 stanales mecum evoluite! Falsus sim, ni cognoveritis,
 quantum nocuerit, etiam instructissimis castris et o-
 pulentissimis Ducum temeritar. Quid? Nonne Diony-
 si Tyranni copias semper fuisse caesar legimur? Quo-
 rum, inguit Diodorus Siculus, Dionysu Tyranni ductu
 navium cum hoste contulimur, toties, profligati sumus. Nunc
 vero nostris auspiciis exigua navium copia universam ho-
 stium classen devicimus: quamobrem alius Imperator est
 quaerendus nobis. Hactenus Diodorus, qui unum apud Grae-
 cor desiderat navigari, Bibliotheca nomen historiae suae in-
 scribens. Quis ergo adeo demens, est: ut imprudentem
 Ducem, sed opibus abundanter, prudenti, pauperiori li-
 cet praeferat? Deliberandum saepenumero: quomodo civi-
 tates munienda, limiter custodiendi: unde et quo pacto
 copiae colligenda, collectae armandae, armatae educenda
 aut reducenda: qua ratione castrorum mutatio institui-
 enda: an cum adventante hoste confligendum, aut re-
 cedendum. quomodo, militibus caesis, vires iterum col-
 ligenda sint. De talibus vero et aliis non aliis, nisi
 dux prudens, rei literariae probe peritus decernere
 potest. Heic, heic scilicet prudentis Ducis solertia maxi-
 me requiritur. Dux, inso, requiritur, qui vigilantibus
 oculis, mente sagaci, studio indefesso non tantum copias
 praesit, sed etiam invicto animo, callidog consilio, dex-
 tra item fortiori, tanquam strenuissimus invictissimog
 heros, praelia, si necessitas postulet, aggrediatur.

atque nec obis
 can stylum prin-
 i in merito lotha
 Homezi
 er habes
 a olim notis
 gvo repulan-
 io voces ransi-
 i fabula su
 iterar invadunt
 iun tradunt
 omnia sunt a-
 pra voletri
 ur, qua tan-
 ant, isam
 egua boni pra-
 late inubles vi-
 t. Inauspica-
 tem turbant
 ur, olus
 sic nomi ac
 hauriat ac vi-
 pe in orbe ni-
 bicatur, per
 reatut. et
 tanta iustia
 prassatur
 tam per pi-
 eat, gvo a-
 lectatione pot
 efflyera
 abitu. gvo
 im, thesi-
 gvo tra-
 am rem esse
 by saltem
 bonam de
 n, demogr
 vocet, gvo
 calipner
 a, pima, al-
 nemo faci-
 a, plane est
 um, mater
 guangon
 ur, abu-
 ipina ad ja-
 um admire-
 ur, lapicari-
 i hauricem
 non men-
 n, ingene-
 me, no
 laziter so
 lem ac li-
 by ac di-
 dedecus
 usum, non

citiam: fovete hanc literarum ac divitiarum con-
 cordiam. De vero omnium optime fiet, si nemo divitiis
 superbiens, Musas, quod tenuioris sint fortis, spernat,
 nec quisquam Literatorum eis, quorum splendor di-
 vitis major est, fortuna invidet favorem; sed for-
 te sua contenti, Musarum cultores consilio opulen-
 tiores juvent: hi illud agnoscentes, ab interitu literarum
 munificam et liberali manu vindicent. Ita quin omnia
 felicissima futura, et ad pristinum decus reditura
 sint, nullum est dubium. Sint Mæcerates: non dee-
 runt FLACCII; non MARONES, seculi sui ornamen-
 ta, Reipublicæ fulcimenta, ipsiurg orbis literati mu-
 nimenta, deerunt.

DIXI

Johannes Ferberus
 Gort. Lus.



non sunt absconsa testa
anta p̄ iniquitatem eoy: et
om̄s iniquitates eoy in cōsp̄et
tu dei. Elemosina iuri quasi
signaculum cū ip̄o: et gratiā
hominis quasi pupillam cōser
uabit: et postea resurget: et
retribuet illis retributionem
unicuiq; in caput illoy: et cō
uertet in interiores p̄tes terre.
Penitentibus aut̄ dedit uitam
iustitię: et cōfirmavit deficien
tes sustinere: et destinavit illis
sortem ueritatis. **E** Conuertere
ad deum: et relinque peccata
tua. Precare ante faciem eius:
et minue offendicula. Reuer
tere ad dn̄m. et auertere ab in
iusticia tua. et nimis odito ex
ecrationem: et cognosce iusti
cias et iudicia dei: et sta in sor
te p̄positionis et orationis al
tissimi. In partes uade seculi
sc̄i: cū uiuis et dantibus cōfel
lionem deo. No demoreris in er
rore impioy. Ante mortem cō
fiteere. A mortuo quasi nichil pe
rit. Confiteberis uiuens. **E**

Miserat
magnus
illius

et in manu

Qui inuenit eum inueniet
illum. Qui timet deum eque
habebit amicitiam bonam: quoniam se-
cundum illum erit amicus illius.

Fili a iuuentute tua excipe doc-
trinam: et usque ad canos inue-
nies sapientiam. Quasi is qui a-
rat et seminat accede ad illam:
et sustine bonos fructus illius.

In opere enim ipsius exiguum labo-
rabis: et cito edes de generatio-
nibus illius. Quam aspera est
nimium sapientia indoctis homi-
nibus: et non permanebit in illa

Tectoris. Quasi lapidis uirtus
probatio erit in illis: et non demo-
strabuntur pietate illam. Sapientia
enim doctrine secundum nomen est eius:
et non nihil est manifesta. Qui-

buis autem agnita est: permanet
usque ad conspectum dei. **A**udi fi-
li et accipe consilium intellectus:
et ne abicias consilium meum.

Inice pedem tuum in compedes illius:
et in torques illius tuum collum.

Subice humerum tuum et porta
illam: et ne accipieris a iuueni-
lis eius. In omni animo tuo ac-
cede ad illam: et in omni uirtute
tua serua uias eius. Inuestiga
illam et manifestabitur tibi: et
contineas se ne derelinquas
eam. Inuestiga illam et inuenies
eum. Inuestiga illam et inuenies
eum. Inuestiga illam et inuenies
eum.

Inuestiga illam et manifestabitur tibi: et
contineas se ne derelinquas
eam. Inuestiga illam et inuenies
eum. Inuestiga illam et inuenies
eum.

non sunt absconsa testa
anta p̄ iniquitatem eoy: et
om̄s iniquitates eoy in cōsp̄ct
tu dei. Elemosina uirt̄ quasi
signaculum cū ip̄o: et gratiā
hominis quasi pupillam cōser
uabit: et postea resurget: et
retribuet illis retributionem
unicuiq; in caput illoy: et cō
uertet in interiores ptes terre.
Penitentibus aut̄ cedit uiam
iustitie: et cōfirmavit deficien
tes sustinere: et destinavit illis
sortem ueritatis. **E** Conuertere
ad deum: et relinque peccata
tua. Precare ante faciem eius:
et minue offendicula. Reuer
tere ad dn̄m. et auertere ab in
iusticia tua. et nimis odito ex
ecrationem: et cognosce iusti
cias et iudicia dei: et sta in sor
te p̄positionis et orationis al
tissimi. In partes uade seculi
sc̄i: cū uiuis et dantibus cōfes
sionem deo. No demoreris in er
rore improy. Ante mortem cō
fiteere. A mortuo quasi nichil pe
nit̄. Confiteberis uiuens. **E**

Miserat
magna
illius











... qui merentur omni inueniet
illum. Cui tamen deum equie
habetur amicitia bonam: qm se
cundum illum erit amicus illius.
H
fili a iuuentute tua exire coc
trinam: et usq; ad canos iue
nes sapientia. Quasi is qui a
rat et seminat accede ad illam:
et sustine bonos fructus illius.
In ore tui ipsius eriguum labo
rabis: et cito eces de generatio
nibus illius. Quam aspera est
inimii sapientia indoctis homi
nibus: et no pmanebit in illa
doctois. Quali lapidis uirtus
pbatio erit in illis: et no demo
strabitur ptere illam. Sapia
enim doctrine scdm nome est eius:
et no nullus est manifesta. Cui
usq; ad aspectum dei. Audi fi
li et accipe consiliu meum.
AP
et ne abitas consiliu meum.
In te pedem tuu in coxetes illius:
et in troques illius tuu collum.
Subice humeru tuum et porta
illam: et ne accideris a iuueni
nis eius. In omni animo tuo ac
cede ad illam: et in omni uirtute
tua secta uias eius. Inuestiga
illam et manifestabit in te
domens: et in omni uirtute
illam et in omni uirtute
illam et in omni uirtute
illam et in omni uirtute

730



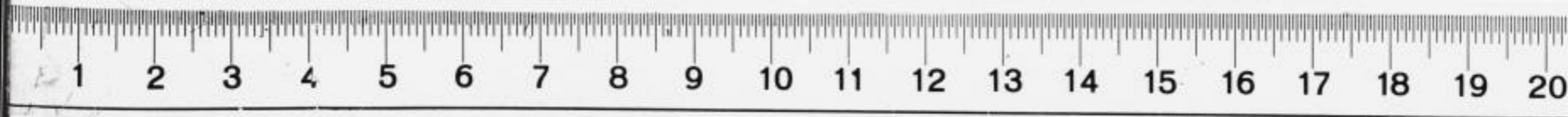
non sunt absconsa testa
 nta p iniquitatem eoz : et
 om̄s iniquitates eoz in cōsp̄ct
 tu dei. Elemosina iuri quali
 signaculum cū ip̄o : et gratiā
 hominis quasi pupillam cōser
 uabit : et postea resurget : et
 retribuēt illis retributionem
 unicuiq; in caput illoꝝ . et cō
 uertet in interiores p̄tes terrē .
 Penitentibus autē cedit uiam
 iustitię : et cōfirmat deficien
 tes sustinere : et destinant illis
 sortem ueritatis . **C**onuertere
 ad deum : et relinque peccata
 tua . Precare ante faciem eius :
 et minue offenditula . Reuer
 tere ad dñm . et auertere ab in
 iustitiā tua . et nimis obito ex
 terrationem : et cognosce iusti
 tias et ueritatem dei : et sta in sor
 te p̄positionis et orationis al
 tissimi . In partes uate seculi
 sc̄i : cū unius et dantibus cōfel
 sionem deo . Nō demoreris in er
 rore impioꝝ . Aute uertem cō
 fiteri . Amotio quasi nichil p̄
 teri . Confiteberis unicus : et
 miserat
 magna
 illius
 etc.

160



198

198



Dieses Buch ist die Fehlgewaltigkeit die hat in dem Buch in eine
Hande zum gewöhnlichen Nutzen abzugeben und die
Künste der Welt die alle die Welt und die Welt die alle die Welt
in alle die Welt und die Welt die alle die Welt die alle die Welt

Lund

Paulus Ruffus von S. F. S. S.
Ego. S. S.



ACTUS
JURISDICTIONALIS

de
REGICIDIO
ANGLICO,

Angli nostro hoc seculo in Rege suo,
CAROLO STUARTO,
in forma ferali secum percusso,
emiserunt,

Eruditione Praecepti
Jo. ...
S...



Handwritten Latin text in a cursive script, likely a historical document or manuscript. The text is dense and covers most of the page area.

Marzial

Sallust Bell
Jugurth.
101.

